

**Christelijke School
Twijzel**

H. v.d. Bij

De Christelijke School

1905 Twijzel 1980

.. Harmen van der Bij. -

Schrijfwerk	}	H. v. d. Bij.
Snuffelwerk		
Tekeningen		
Opmaak		
Band-ontwerp		

Recente foto's	-	L. A. v. d. Bij
----------------	---	-----------------

Rasteren - van de	}	Administratief Dienstencentrum - Kollum.
Foto's - tekeningen enz.		
Drukwerk		

Bindwerk	-	D. S. W. - Leeuwarden.
----------	---	------------------------

Rectori Salutem,

Toen ik op me nam, om het één en ander op schrift te stellen i. v. m. het 75-jarig bestaan van onze school, had ik nog geen notie, hoe of wat het uiteindelijk resultaat zou zijn. Ik zal u niet vermoeien met een langdradig verhaal, hoe het uiteindelijk resultaat tot stand is gekomen. Het was een zeker groeiproces en het eindproduct ligt nu voor u.

Dat het gedenkboekje, door Meester J. Strating geschreven in 1930, ook moest worden opgenomen, stond voor mij van meet af aan wel vast. Maar het bevatte geen enkele illustratie, behalve dan alleen een afbeelding van een bonnetje, zoals die voor één gulden werden verkocht, om daarmee de bouw van het derde lokaal in 1910 mogelijk te maken. Ook paste het formaat van het boekje slecht in het door mij geplande model. Om toch van de hernieuwde en van de nieuwe uitgave zoveel mogelijk één geheel te maken, heb ik zijn werk weer teruggebracht in handschrift (hoewel niet het zijne) en heb het daarenboven (evenals mijn eigen werkje) verlucht met talrijke foto's, citaten en anecdotische voorvallen (opgediept uit de notulen), met tekeningetjes en briefjes van ouders.

Wat betreft de taal, de stijl en de schrijfformaat zult u opmerkelijke verschillen zien tussen het werk van de heer Strating en dat van mij. Dat is natuurlijk niet zo vreemd; bedenk wel, dat tussen 't één en het ander 50 jaren tijdsverschil ligt.

Het gehele boek is een boek om te lezen, om te bekijken, om herinneringen wakker te roepen. Het is een boek, om af en toe te glimlachen; ook zult u af en toe iets wat weemoedig terugdenken aan - toen...

Het is ook nog een boek, dat niet helemaal af is. Niet alle namen heb ik kunnen vinden, maar de mogelijkheid, om ze er alsnog bij te schrijven, is aanwezig.

In het werken aan een boek als dit zit één wonderlijk aspect: wat eerst alleen maar namen waren, worden door de foto's gezichten en dan mensen en lang-

zamerhand worden het kennissen, vrienden. Je gaat familierelaties ontdekken; er gaat een stuk voorbijgegaane historie opnieuw voor je leven. Ik hoop dat u bij het leren en kijken in dit boek min of meer ook deze ervaring zult opdoen.

Ongeveer 1200 verschillende schoolgaande kinderen zult u tegenkomen, van het personeel vrijwel iedereen, die hier wat langer werkzaam is geweest en bovendien nog een groot aantal ouders, waaronder ook weer heel wat bestuursleden gevonden worden.

Als er in de citaten hier en daar eens iemand bij name genoemd wordt, begrijp dan wel, dat het nooit mijn bedoeling is geweest iemand te kwetsen of in het honnetje te ketten. Wat ik op het oog had, is niet de persoon, maar het amusante van het voorval of de vermannelijke manier waarop het onder woorden is gebracht.

Ik wil niet nalaten mijn welgemeende dank te betuigen aan allen, die me eens en soms meermalen behulpzaam zijn geweest bij het vaststellen van wie wie was.

Hartelijk dank voor de vriendelijke wijze, waarop u me hebt ontvangen en voor de bereidwilligheid, waarmee u me zoveel verder hebt geholpen.

Ik eindig met de wens, dat u veel plezier aan dit boek zult beleven en dat u het ook naderhand nog vaak eens ter hand zult nemen.

H. v. d. Bij.

De school omstreeks 1924.
(toen nog 3 lokalen.)

Achter (van l. naar r.): Jacoba Bijker, Sietske Bijker, Sieb Bijker,
v.d. Valle, Sieb Postma Tiete bloot, Johanna Kooistra,
2de rij: Sietske Postma, Nene Hellinga, Minke v.d. Meer, Haakje de
Ruiter, Wietske v.d. Valle, Jeltje de Graaf, Hiltje de Graaf.
Luffr. Langhout, Meester Strating.
3de rij: Sietske Bijker, Renne Bijker, Frië Weijenberg, Johannes Nicolai,
Ejetje Postma, Anne Nicolai, Minne de Graaf.
4de rij: Harm Hollema, Wieke de Ruiter, Hendrik de Ruiter, Gooitsen
Nicolai, Romke Nicolai.
Voor: Siebren de Graaf, Hiltje Hollema, Jan Spoelstra,
Klaas de Ruiter, Gabe Postma, Bontje Postma.
Foto van 1906.

* Men komt tot de ontdekking, dat er bij de bouw
van het schoolhuis iets is vergeten. Wél een grote
kelder, maar het kelderraampje ontbreekt. Dit zal
dan alsnog worden aangebracht.
- 1906 -

Lied

gezongen door de kinderen,
bij de opening van de school.

Lieve Heiland, hoor het nu,
als uit zwakke kindermonden
om genade en heil tot U
t' stil gebed wordt opgezonden.
Zo Gij Uw regen niet gebiedt,
baat het onderwijs ons niet.

Zondaars zijn wij, jong en klein,
jong van jaren, klein van leden.
Maar toch is ons hart onrein,
vol van ongerechtigheden.
Was ons kinderlijk gemoed
rein van zonden, in Uw bloed.

Schoon ons oog U niet aanschouwt;
Schoon Uw stem niet richt onz' oren,
als ons hart op U vertrouwt
is 't ons, of w' U zien en horen.
Zie, hier zijn wij, spreek Gij nu:
Regen, regen zij op u!

Opgetekend, zoals het voorgedragen werd in 1981
door Wijkje Leegstra - Koster, dochter van
Cornelis Koster en Nieuwke Bosma.

Wat meester J. Strating schreef in 1930.

Het 25-jarig bestaan der Chr. School te Fwýkel.

Toen onze Chr. Onderwysers-vereen. haar 50 jaar bestaan vierde, verscheen er een gedenkboek: „Van strijd en regen" geheten. En wanneer ik in 't kort u wil trachten te schetsen de geschiedenis van onze Chr. School, die 29 December 1930 gedenkt, dat ze voor 25 jaar werd geopend, dan zou ik geen beter titel voor deze schets kunnen vinden dan:

„Van Strijd en Regen."

De historie onzer School laat zich gemakkelijk in drie tijdperken splitsen n.l.:

1. De wording der school (20 Aug. '99 - 29 Dec. '05);
2. Het bestaan der school met 2 lokalen (van 29 Dec. 1905 - 3 Okt. 1910);
3. Het bestaan der school met 3 lokalen (van 3 Okt. 1910 - 29 Dec. 1930.)

Aan den avond van den 20sten Augustus 1899 spoedden zich eenige mannen en vrouwen herkwaarts. Wat was hun doel? Wel des Kondags te voren was van den kansel bekend gemaakt, dat de vereeniging, die er bestond om een geramelyke school voor Fwýkel en Fwýkelrheide te bouwen, opgehouden had te bestaan en dat men zich voorgenomen had in iederen kring zelf een school te stichten. Om nu daartoe te komen, gingen deze mannen en vrouwen herkwaarts. En in het notulenboek lees ik van deze keer gewichtige vergadering, waaruit later, onder Gods voorzienig bestel, deze school geboren zou worden, het volgende:

„Tegenwoordig: Ds. Weijenberg, J. Hýlsbra, P. v. Dijk, M. Dijkstra, H. Hiemstra, O. v. d. Veen, J. Postma, H. v. Nimwegen, G. Bijker, H. v. d. Land, Grietje Huizinga, Celsje Veenstra en G. Kootstra.

Ds. Weijenberg opent de vergadering, betreurt in de eerste plaats de geringe opkomst, het vervolgens nader uiteen de

Achter: Meester Strating (voor hem Elisabeth (Beth) Strating,
Kees Rinxema, Tjtte Bijker, Leffert Rinxema,
Renze Heidbuurt, Gooitren Nicolai, Hedzer Terpstra, Klaas
Heidbuurt, Juffr. Langhout.

2de rij: Sietske Hylstra, Grietje Huidersma, Eke Hylstra, Sietske Bijker,
Frijntje Hamstra, Sieb Bijker, Fri Weijenberg, Anna Huidersma,
Boukje v. d. Boon.

3de rij: Geerd S. Stel, Reid Heidbuurt, Johannes Nicolai, Anne Nicolai,
Hendrik v. d. Boon, Renze Bijker, Albertus Huidersma, Atke Bijker.

Voor: Frijntje Hylstra, Rinske Hamstra, Celkje Hamstra,
Hiltje S. Stel, Rutke S. Stel, Wietske S. Stel, Pieter Hylstra en
Jilles Hylstra.

Foto van 1908.

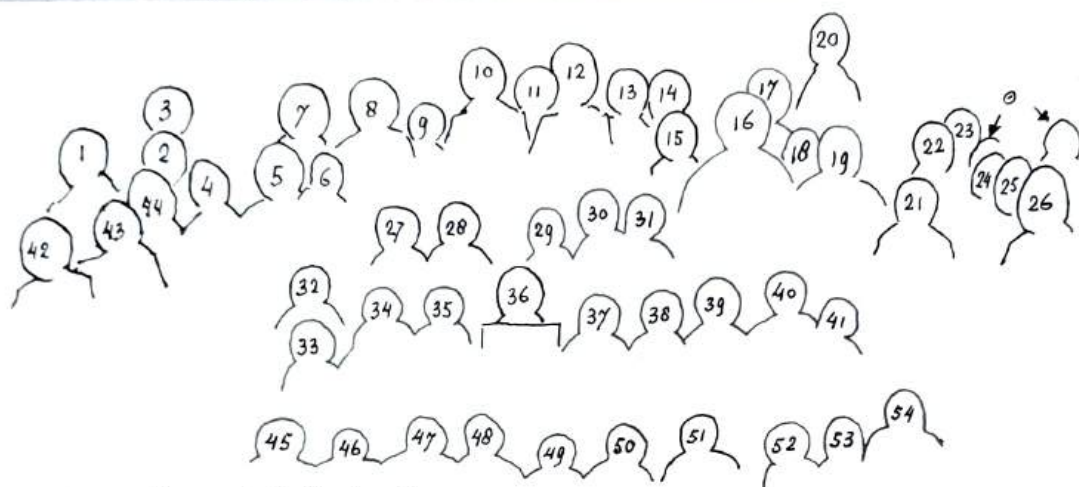
* Er wordt tot de kerk van Groningen (B.) een verzoek gericht
om een gave en om daar te mogen collecteren bij de gezinnen.
De Geref. Kerken werden toen verdeeld in A. en B. Kerken, al
naar gelang men een predikant beriep, die gestudeerd had te
Kampen ofwel aan de V.H. te Amsterdam. Deze situatie heeft
lang voortgeduurd, wel tot de tweede wereldoorlog. - 1906 -

behoefte en noodzakelijkheid van Chr. Schoolonderwijs, ook voor deze plaats en wekt de aanwezigen op tot toetreding van de nieuwe op te richten vereniging voor Chr. Schoolonderwijs. Allen geven zich aan als lid. Besloten wordt te betalen tot November 25 ct. elk lid; en voorts 1 gld per jaar. De vergadering besluit verder dat de contributie per week zal worden opgehaald in een bus door een daarvoor nader aan te wijzen persoon. Tot leden van 't Bestuur werden aangewezenen: tot Voorzitter: Ds. Weijenberg; tot vice-voorzitter J. Postma; tot secretaris H. Dijkstra, tot vice-secretaris G. Koostra; tot penningmeester O. v. d. Veen. De vergadering wordt hierna bij monde van br. Postma met dankgebed gesloten.

w. g. Ds. G. J. Weijenberg, pres."

Ziehier de notulen! Op dienzelfden avond zijn ook de statuten nog vastgesteld en heeft de vereeniging den naam ontvangen: "Vereeniging ter bevordering van Geref. Schoolonderw. te Twijzel." Ongetwijfeld een zeer gepaste naam! In den beginne heeft noch 't Bestuur, noch de Vereeniging druk vergaderd. Zoo af en toe kwam men eens bijeen; soms met een tijdruimte van bijna 2½ jaar. Wel werd er eens een poging gewaagd een spreker te laten optreden, maar er kwam niets van. In de bestuursvergadering van 12 Dec. 1904 wordt echter melding gemaakt van een klacht van Buitenpost, dat ze aldaar genooddaakt zijn de school te vergrooten en dat wel meest terwille van de kinderen van Twijzel; daarvoor wordt van Twijzel meerdere steun gevraagd, die evenwel van de hand wordt gewezen met het oog op Drogeham, waar ook een gedeelte onzer kinderen ter school gaat.

Tevens wordt B. bericht, dat het bestuur hoopt te komen tot een eigen school. Dat dit laatste wezenlijk ernst was, blijkt uit de bestuursvergadering, gehouden 19 Dec. 1904, waarin van J. Bos, destijds timmerman en aannemer alhier een geschikt terrein werd gekocht voor de som van f 1550. Op de bestuursvergadering van 13 Maart 1905 werd aangenomen het voorstel om een lijst ter intekening bij de voorstanders van een chr. school te presenteren voor een op te richten school. Reeds op de best. verg. van 19 Juli '05 werd het bestek en de tekening, een en

• by pýltjes niet herkenbaar.

1. Binne v. d. Meer. 2. Holkje v. d. Meer. Kootstra. 3. Meester Duyt. 4. Frjntje Mook-Brandsma. 5. Jacot Mook. 6. Rika Mook. 7. Meester Strating. 8. Fiete Mook.
9. Jan Mook. 10. Johanna Kooistra. 11. Sietske Bijker. 12. Meester Smit. 13. Renae Bijker. 14. Akke Bijker. 15. Akke Bijker. 16. Bonke Henstra. 17. Sietske Bijker.
18. Eelkje Bijker. 19. Antje Henstra. Fokkinga. 20. Klaaike Sipkema. 21. Jantje-Rinxema. Stel. 22. 23. Jacoba Bijker. 24. J. v. d. Glas. Henstra.
25. Klaske Henstra. Kootstra. 26. W. G. Bijker. Huizinga. 27. Fietje de Haan.
28. Eelke de Jong. 29. 30. Sietske Bijker. 31. Andries Bijker.
32. Merkje v. d. Meer. 33. Jitske C. Koster. 34. Martje Wagenaar. 35. Altfje Mook.
36. Minke B. Henstra. 37. Rintje B. Henstra. 38. Berend B. Henstra. 39. Betke B. Henstra.
40. Janke Rinxema. 41. Minke Rinxema. 42. Nieuwkje Wagenaar. Bosma.
43. Yfje Bouius. Veenstra. 44. Akke Brandsma. Overzet. 45. Jacob. C. Koster.
46. Wilje C. Koster. 47. Gerlof Willem Kootstra. 48. Pieter v. d. Glas. 49. Bontje C. Henstr.
50. Tje C. Henstra. 51. Rintje C. Henstra. 52. Fiete Brandsma. 53. Fokje Brandsma. 54. Anna Kootstra.

Foto - 1910. -

ander klaar gemaakt door G. Postma Kzn. na een enkele opmerking goedgekeurd. Postma zal voor f 5740 dat werk uitvoeren. Hem wordt er op gewezen, dat hij eerst de teekening bij een schoolopziener moet laten nazien om ongenoege te voorkomen.

De oproeping van sollicitanten voor de betrekking van hoofd van de nieuw op te richten school had plaats volgens besluit van de best. verg. van 16 Aug. 1905. Meester Potma te Buitenpost zou het bestuur van deskundig advies dienen. Uit het geformeerde drietal van de 29 sollicitanten, n.l. de h.k.:

Wijnzaarden te Oldenove, Kamminga te Gerkesklooster en Simmermans te Garijp, werd eerstgenoemde met 4 stemmen benoemd; Kamminga kreeg 1 stem op de best. verg. van 20 Sept. '05. Helaas - de heer Wijnzaarden meende te moeten bedanken.

Dadelijk werd weer een nieuwe oproeping gedaan, waarop zich 15 liefhebbers aanmeldden. Den 11 Okt. '05 werd daaruit met algemeene stemmen verkoren de heer J. Strating te Onderdendam; telegraphisch zou hem dit gemeld worden, omdat hij ook op andere plaatsen in aanmerking kwam voor h. d. sch.

Zijn antwoord per draad luidde: „Onder biddend optien naar Boven, neem ik de benoeming aan.” In November werd H. Langhout van Groningen benoemd tot onderwijzeres.

In de ledenvergadering van 4 Dec. werd het Suppletiefonds opgericht, waarvan het bestuur gevormd werd door de broeders G. Hoekstra, J. Spoelstra, Joh. Nicolai Kzn, Jelle v. d. Veen, H. Halbesma, B. Henstra, H. v. d. Boon.

Voor het schoonhouden der school, 'aanleggen van kachels etc. werd S. Stel benoemd, later vrouw H. Kootstra, daarna vrouw B. Hiemstra, die heden die functie nog heeft.

Het bestuur bestond toen uit de navolgende personen:

Ds. G. J. Weijenberg, voora., J. Postma. vice voora., W. Kamminga, secr., Joh. Brandsma, penningm. G. Bijker.

Zoo was dan eindelijk, na vele voorbereidende en moeilijke werkzaamheden de dag aangebroken, dat de Chr. School zou geopend worden. Den 28sten December 1905 had deze, voor dit dorp met zijn omgeving zo belangrijke gebeurtenis plaats.

Na een openingswoord van Ds. W. had de installatie van het hoofd der school, den heer J. Strating van Onderdendam plaats door meester Potma van Buitenpost.

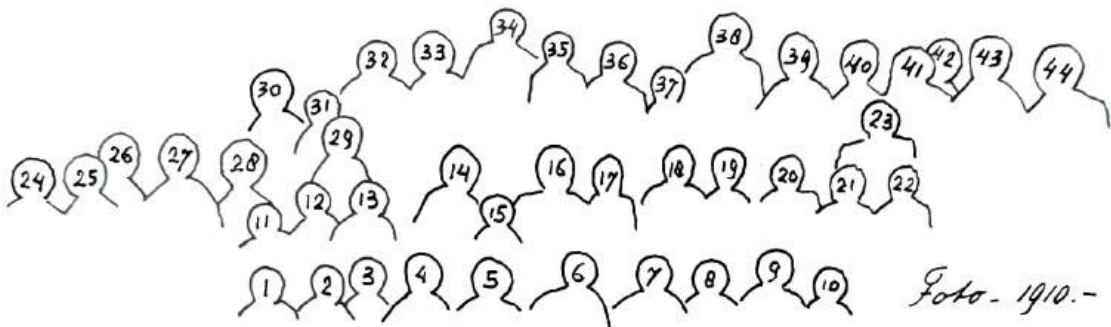

Foto - 1910. -

1. Sieberen de Graaf. 2. Klaas Kamminga. 3. Simon Nicolai. 4. Anne Nicolai. 5. Johannes Nicolai. 6. Goitsen Nicolai. 7. Grietje Huidersma. 8. Albertus Huidersma. 9. Anna Huidersma. 10. Jan Huidersma.
11. 12. 13. 14. Jan Hylstra.
15. Fjitske Hylstra. 16. Eke Hylstra. 17. Jacob Hylstra. 18. Pieter Hylstra.
19. Jilles Hylstra. 20. Rinske Hamstra. 21. Ankje Detmar. 22. Fronkje Detmar. 23. Frijntje Hamstra. 24. Louw Detmar. 25. Sjoerd Detmar.
26. Meester Duyt. 27. Frijntje Detmar. Hoekstra. 28.
29. 30. Meester Strating. 31. Arien Heidbuurt. 32. Reid Heidbuurt. 33. Klaas Heidbuurt. 34. Renze Heidbuurt. 35. Maaike Kamminga. 36. Anna Kamminga. 37. Frijntje Hylstra. 38. Sietske Hylstra. 39. Sjoerd Hylstra. 40. Doetje Jans Hylstra. Gjoelker.
41. Grietje Hoekstra. Nicolai. 42. 43. Meester Smit.
44. Maaike Sipkema (sedert 1908 - handwerkonderwijzeres.).

Het hoofd der school hield daarna een korte rede met toespraak tot het bestuur, den predikant en verdere voorstanders der Chr. School; hij sprak uit, dat zijn hulpe eeniglijk en alleen stond in den Naam des Heeren; dat hij alles verwachtte van den getrouwen Verbonds God.

Na hem spraken ds. Bosma, meester Stikma, secr. Jonker en mej. Langhout. Vele goede woorden en wenschen werden nog geuit, waarmede de school geopend was. Voor het personeel brak nu een zware tijd aan. Vooreerst moest het H.d. Sch. alles alleen met een kwekeling regelen, daar de onderwijzeres eerst 1 Febr. in functie kon treden. Nog levendig herinner ik me dien eersten schooltijd van 2 Januari 1906. Het aantal leerlingen bedroeg slechts 50 en wel van 7 verschillende scholen, nl. van de Chr. school van Buitenpost en die van Drogeham en verder van de openb. scholen van Twijzel, Tw. Heide, Kooten, Eestrum en Drogeham; wat was het een toer de kinderen klassikaal te verdeelen: een leerling eerst in het 6e leerjaar geplaatst, werd later naar 4de 3^e verplaatst.

Te begrijpen was het, dat nu er een Chr. school was, de tegenpartij al spoedig op middelen zou rinnen, ze afbreuk te doen. De aloude wapenen, iemand treffen in zijn dagelijksch brood, geen woningen verhuren aan menschen, die voor hun kinderen een Chr. opvoeding begeerden enz. werden uit het vrijzinnig huishuis gehaald en gebruikt. Daarbij koesterde men de stille hoop, dat de nieuwe school spoedig failliet zou gaan.

En dat laatste niet zonder oorzaak, want - verheeld worden mag het niet - er was niet met de noodige voorzichtigheid en zakenkennis gebouwd. Stel u voor: op de school rustte een hypotheek van f 5000, daarenboven was er nog een kleine f 2000 losse schuld en slechts voor 1 maand salaris aan kas. Waar moest dat heen, daar men eerst April of Mei 1907 de Rijksbijdrage kon ontvangen? Het bestuur beraamde allerlei om geld te collecteeren, maar veel succes had men niet. Voorwaar geen rooskleurige toestand; de vrijzinnigen hadden wel redenen schouderophalend over het voortbestaan der school te spreken. Maar onze God leeft en regeert. Wel last Hij het water soms tot de lippen komen, maar Hij geeft op zijn tijd uitkomst. Braeder Bloot; de derde voorzitter van ons schoolbestuur,

Achter: Akke Brandsma. Overzet (op de arm Rika Brandsma), Neeltje Tol-Steendam, Nieuwke de Boer-Annema, Antje Hiemstra-Hoelstra, Frietje Hloek-Brandsma (op de arm Nanne Hloek), Jeltje v.d. Glas-Henstra.

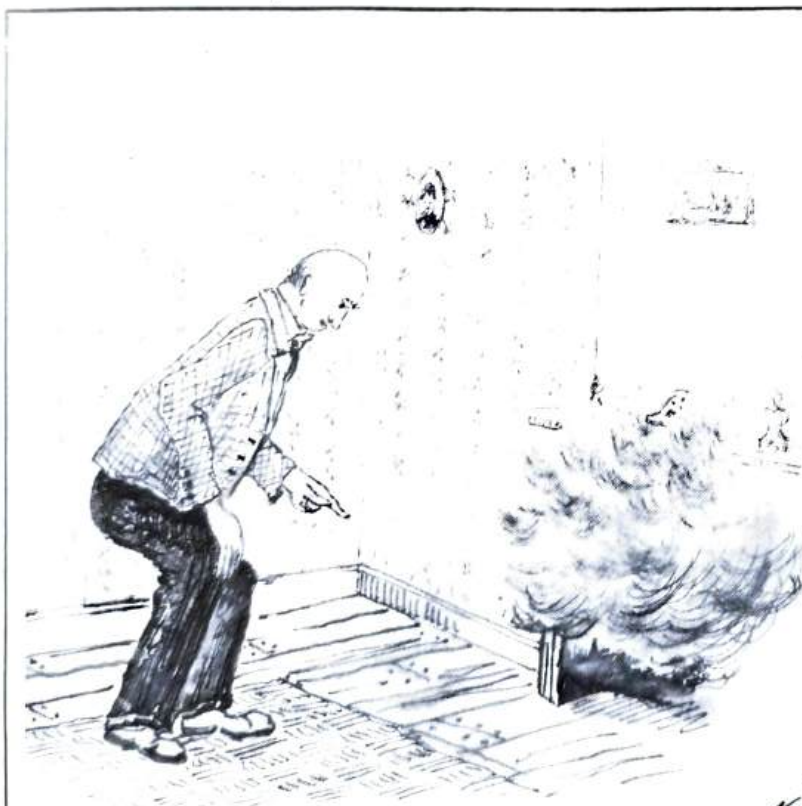
2de rij: Meester Duijst, Klaske Henstra-Kootstra, (op de arm Bouke Henstra, die maar twee jaar oud geworden is), Jan Hloek, Gerlof Willem Kootstra, Sijke Bijker, Melle Steringa, Renze Bijker, Pieter v.d. Glas, Huke v.d. Meer (als onderwijzer benoemd aan school in dit zelfde jaar 1913), Willem v.d. Meer, Jacob Hloek, Jacoba Bijker, Juffr. Siphema.

3de rij: Meester Visser, Wikje C. Koster, Merkje v.d. Meer, Boukje v.d. Boon, Jitske C. Koster, Anna Kootstra, Fiete Hloek, Siel Bijker, Minke Henstra, Betske Henstra, Aaltje Tol, Meester Strating.

4de rij: Jacob C. Koster, Gerit Tol, Hte Bijker, Anne Tol, Rintje C. Henstra, Rintje B. Henstra, Tje C. Henstra, Eeltje Bijker, Frietje C. Henstra.

5de rij: Andries Bijker, Alle Bijker, Renske Tol, Hetje de Boer, The de Boer, Fiete Brandsma, Feilje Brandsma, Fokje Brandsma, Boukje Tol, Bintje C. Henstra, raltje Hloek, Berend B. Henstra.

zette zijn krachtige schouders onder onze raak en biddend en werkend is het hem mogen gelukken tot November 1906 de raak gaande te houden: in dien tijd collecteerde hij plm. f1300. Toen ging zijn vogelvangershart open - legde hij het collecteerbaantje neer (ook een allesbehalve dankbaar en plezierig werkje) en greep lijnstok en net om de onnozele vogeltjes te verschalken. Dan maar een andere collectant genomen; het bestuur meende een geschikte gevonden te hebben in G. de Vries van mijn voormalige standplaats Onderdendam, die, spoedig moedeloos geworden zijnde, ook bedankte. Daar zaten we financieel weer vast. We hadden ons aangesloten bij Chr. Nat. Schoolonderwijs en hoewel we zeer dankbaar zijn voor de hulp, die zij met woord en daad onze school heeft verleend, toch was de ondersteuning niet van dien aard, dat zij ons uit de misère hielp.

*

„Nog merkt meester Strating op, dat wanneer zij in de Keuken de Rachel gebruiken, al die rook neerslaat in één der Kameren, weshalve het van groot belang kon zijn, dat er een Bord onder in de Schoorsteen der Kamer kwam.”

„Na overdenking en bespreking wordt het geacht, als zijnde noodzakelijk; derhalve zal het worden opgedragen aan Smid de Vries, van stortijzer, doch niet met een Schuif, om der uitgaven wil.”

Achter:

, V. van Jan Wijma ,

, Ruurdje Kooistra-Kooistra (vr. van Gabe Kooistra)
 Metske F. Kooistra, Frijntje Kooistra-Gosma (vr. van Gabe Kooistra),
 Gerrit G. Kooistra (overleden aan de Spaanse griep in '18/'19.)
2de rij: Ds. G. J. Weijenberg, Meester Visser, Fjeerd Hoekstra,
 Halbe Halbesma, Doeke Halbesma, Fjeerd Jacobs Postma,
 Jan Wijma, Kees Jacobs Postma, Jacob Veenstra, Pieter
 Gabes Kooistra, Oenre Feitsma, Hinke
 Romkes' Stel (vr. van Sipke v. d. Meer), Bontje Veenstra,
 Anna Veenstra, Juffr. Sipkema, Fokke Gabes Kooistra.
3de rij: Meester Strating, Jilles Veenstra, Sietse Veenstra,
 Nieske Gabes Kooistra, Jantje Gabes Kooistra, Metje Gabes
 Kooistra, Romke v. d. Meer, Janke v. d. Meer, Hendrik v. d. Meer,
 Willemke Gabes Kooistra, (daarachter Jantje Gabes
 Kooistra), Meester Duyt.

Voor:

, Fietje Jacobs Postma,
 , Goeratie Jacobs Postma.

Foto - 1913.

Onder die donkere omstandigheden werd de eerste jaarvergadering van onze vereeniging, tijdens dat de school bestond, gehouden op 27 December 1906. Onze penningmeester, de heer Brandsma deelde mee, dat er slechts f 2.02 meer aan kas was, terwijl zoo meteen de salarissen moesten betaald worden en hoe dan verder? Toen was het A. Nicolai Rzn. die ons uit den nood hielp met zijn voorstel om maandelijks bijdragen uit onzen schoolkring te halen, tot dat de Rijksbijdrage kwam. Met frisschen moed en opgewektheid werd dit besluit uitgevoerd en gedurende 5 maanden hebben we f 80. p. mnd uit Fwijk en Eestrum gehaald. Ook uit Eestrum, want ook daar werd het groote belang van Geref. Schoolonderw. voor de jeugd toen gevoeld.

Op deze jaarvergadering werd A. Nicolai Rzn. gekozen tot bestuurslid onzer school inplaats van G. Bijker; hij heeft in het moeilijkst tijdperk van onze school op finantiëel gebied steeds met een warm hart en groote nauwgezetheid zijn functie als penningmeester onzer vereeniging waargenomen. In it begin van 1906 hadden Ds. Weijenberg en W. Hamminga gemeend te moeten bedanken als bestuursleden en waren in hun plaats gekozen de heeren G. Postma Kzn en P. Hoekstra. Voorts werd in vele Chr. bladen de volgende bede om hulp geplaatst:

„Hoogst dringende bede om hulp!

Het bestuur der Chr. School te Fwijkel riet zich genooddaakt, de hulp der voorstanders van het Chr. onderw. in Friesland en daarbuiten in te roepen. De nood is zo hoog, dat dringend hulp nodig is. Onder den regen des Heeren mochten we 1 Jan. 1906 onze school openen. Met 50 leerlingen zijn we begonnen en nu hebben we reeds 70. Wat dit betreft is er reden tot groot dank aan onzen God. Hij heeft tot heden alles wel gemaakt. Door de hulp van vele christenen zijn we zoover gekomen. Maar door de vele kerkeraadsbesluiten is het collecteren door een collectant hoogst moeilijk. Onze kas is leeg! De tractementen moeten tot Mei/Juni lopen en we hebben niets! Och vrienden, help ons! Zend ons a. u. b. uw gaven. We zitten vast en verlegen.

In deze streek, waar de sociaal-democratie welig tierd, waar het Evangelie des Kruises weinig bekend is, is een Christelijke

1. Antje Heidbuurt - Nauta. (vr. van Gjeerd Heidbuurt.) 2. Hendrik Bijma.
3. Vr. Sibe Bijma. 4. Wilhje Stel - Hiemstra. 5. Romke Janke (Stel). 6. Elske
Ejpekema - de Vries. 7. Markens' Antje (Stel). 8. Wéd. Hellinga (2 de
vr. v. ds. Weijenberg. 9. Grietje Hoekstra - Nicolai. 10. Derkina Strating.
Roxema. 11. Fiemke Schaper - Ypma. 12. Houw Detmar. 13. Pietje
Hellinga (trouwe in 1915 met meester Strating, nadat zijn eerste
vr. was overleden in 1913.) 14. Meester Duijst. 15. Meester Strating.
16. Gjeerd Hoekstra. 17. Meester Visser. 18. Frijntje Heidbuurt. 19. Sietske
Huidersma. 20. Marten Ejpekema. 21. Anne Ejpekema. 22. Frijntje
Ejpekema. 23. Gooitske v. d. Meer. 24. Fri. Weijenberg. 25. Martje
Wagenaar. 26. Frijntje v. d. Meer. 27. Hilhje Hollema. 28. Maaike
Lipkema. 29. Griet Huidersma. 30. Anna Huidersma. 31. Albertus
Huidersma. 32. Klaas Heidbuurt. 33. Wietske S. Stel. 34. Rietske S. Stel.
35. Hilhje S. Stel. 36. Jan Huidersma. 37. Beth Strating. 38. Geertje Schaper.
39. Reid Heidbuurt. 40. Watsje v. d. Meer. 41. Gerlof Schaper. 42. Bryen
Heidbuurt. 43. Petrus Schaper. 44. Sake Schaper.

Foto - 1913 -

school hoog nodig. Met temeer vrijmoedigheid doen we een beroep op Uwe milddadigheid. Nogmaals: Vrienden, helpt ons! De Schoolraad gaf ons een aanbeveling. Dus u begrijpt, dat het noodzakelijk is. De secretaris zal zich gaarne belasten met het ontvragen der giften.

Namens 't Bestuur: (w.g.) J. Postma, voor.
 Twijzel, Dec. 1906 (w.g.) G. Postma kam, secr.

Wel kwamen enige giften in, maar veel betekenden ze niet. Herhaaldelijk werd br. Hooft aangeroepen weer op nieuw te collecteren. Telkens zou hij dan ook weer beginnen, maar ook telkens rakte hem den moed weer in de schoenen; Wel deed hij nog enkele goede reizen, maar de animo van 't vorig jaar was verdwenen. Later is nog een zekere Boersma, afkomstig van Bokkerwoude aangesteld tot collectant, maar van diens arbeid is al heel weinig terechtgekomen.

Den 6 den November 1907 had het Bestuur voor 't eerst een vergadering met den Inspecteur van C. N. S. O. de heer R. Huizinga van Groningen. Op de jaarvergadering van 20 Dec. 1907 werd in de plaats van Joh. Brandsma tot bestuurslid gekozen: F. Bosma te Cestrum. Daar R. Hoekstra in 't voorjaar van '08 vertrok, werd in diens plaats gekozen br. H. v. d. Veen, die evenwel later bedankte. Weer had er een ledenvergadering plaats en wel op 25 Maart 1908, waar J. Hooft gekozen werd. Op deze vergadering werd ook een ontwerp H. h. Regt. besproken, waarover twist ontstond. Later werd het advies van den Distr. Raad van C. N. S. O. gevolgd.

*

„Ds. Weijenberg merkt op, dat het ongepast is iemand uit Cestrum in het bestuur op te nemen. Dit duidt op onvermogen in eigen kring en straks komt het nog zoo ver, dat Cestrum hier de zaken gaat bedisselen.”

Ledenvergadering - 1908 -

Door H. J. A. Langhout werd met ingang van 1 October 1908

Achter: Mlinke Kamminga. (vr. van H. v. d. Veen), Romkje Sipkema (vr. van Joh. Nicolai), Mlaaike Sipkema (2de vr. van G. Kamminga) Ynskje Merkus (op 23 jarige leeftijd overleden aan de spaanse griep.), Baukje H. de Graaf, Vr. Houw de Graaf, Jantje Stoker-Skel (vr. v. Sieberen Stoker), Andries Joh. Nicolai.

2de rij: Meester Duijst, Sietske Kamminga, Meester Visser, Mlinke Stoker, Ynskje v. d. Veen, Roltje Stoker, Anna Kamminga, Ynskje Merkus, Anna de Graaf, Elisabeth Kamminga, Mlaaike Kamminga, Meester Strating, Sjoerd Joh. Nicolai.

3de rij: Ds. Weijenberg, Jan Jelles v. d. Veen, Gooitsen Joh. Nicolai, Jeltje de Graaf (werd handw. onderw. es in 1913.), Hiltje de Graaf, Romkje Kamminga, Johannes Joh. Nicolai, Mlinze de Graaf, Sieberen de Graaf, Mlaaike Sipkema (handw. onderw. es tot 1913; toen gehuwd met meester Duijst; ze is overleden in 1921.)

4de rij: Roel Merkus, Hielke Jelles v. d. Veen, Jan Merkus, Ake Merkus, Anne Joh. Nicolai. (met lei.), Klaas Kamminga, Pieter Wiebes Kamminga, Jan Hendriks v. d. Veen, Simon Joh. Nicolai.

Naast de lei: Gosse Wiebes Kamminga.

Voor: Anna Wiebes Kamminga, Geale Stoker. Foto - 1913 -

ontslag aangeraagd wegens haar benoeming te Harkema-Opeinde. In haar plaats werd benoemd, wat het gewoon lager onderwijs aanging de heer B. Koelmans van Kierijl en voor de nuttige handwerken mej. H. Sipkema alhier.

Op een bestuursvergadering deelde het H. d. Sch. mee, dat de Hr. Schoolopziener bij een bezoek aan onze school de opmerking gemaakt had, dat 't gewenscht was een derde lokaal te bouwen. De heer J. Postma trad op de jaarvergadering van 24 Dec. 1908 af als bestuurslid en in zijn plaats werd gekozen br. Jelle v. d. Veen.

De kerkelijke kwestie met den onderw. Koelmans liep gelukkig goed af; dexe vertrok met ingang van 1 Sept. naar Scheemda en in zijn plaats werd benoemd meester Duijst van Spakenburg met ingang van 1 Aug 1909. Niettegenstaande het gebrek aan personeel, dat zich overal in ons land aan de Chr. scholen openbaarde, heeft onze school daar niet onder geleden. Daer F. Bosma wegens studie naar een andere plaats was vertrokken, was in zijn plaats op een ledenvergadering van den 4den april, de heer S. Jagersma gekozen, ook een warm voorstander van Geref. Schoolonderwijs.

In datzelfde jaar vertrok ook de Secretaris, die aan onze school vele diensten had bewezen. nl. br. G. Postma. Kzn. Jagersma werd nu secretaris en in de plaats van G. Postma Kzn. werd op de jaarvergadering van 22 Dec. '09. gekozen br. Joh. Boersma, die echter meende te moeten bedanken. Later werd gekozen br. B. v. d. Meer, die zich de benoeming liet welgevallen.

*

Juffr. A. Langhout vraagt ontslag. Grote opluchting bij het H. d. Sch. Een vrouw in school als onderwijzeres was, naar zijn idee, wel zowat het ergste, wat je kon overkomen. Hij heeft dan ook stelselmatig er voor gezorgd, dat dit niet weer zou gebeuren. Zijn invloed bleek zo groot, dat er tot 1940 (gedurende 32 jaar!!) een onderwijzers-team werkzaam was, waarin voor de „vrouw“ geen plaats was.

- 1908 -

„De kerkelijke kwestie met meester Koelmans liep gelukkig* goed af”. Zo staat er. Wat was er eigenlijk aan de hand? Dit wordt duidelijk uit verschillende verslagen uit het notulenboek: Meester Koelmans heeft aan het H. d. Sch. meegedeeld, dat hij geen lid meer is van de Ger. Kerken in Nederland. Het bestuur neemt dit hoog op. De volledige districtsraad van C. N. S. verschijnt op de volgende bestuursvergadering, om deze ernstige zaak, zo mogelijk, op te lossen. Dan komt meester Strating binnen met de verheugende mededeling, dat „genoemde onderwijzer zich heeft bekeerd en de zaak als niet gedaan beschouwd wil zien.” Er ontsnapt de heren een rucht van verlichting en ze verklaren éénsstemmig, dat „hun lieden een steen van het hart gevallen is.” Tot zover kunnen we meegaan met de heer Strating, als hij spreekt van een gelukkige afloop. Is het toch niet wat vreemd, dat meester Koelmans elf maanden na zijn benoeming al weer vertrekt? Leest u verder!

We schrijven 31 mei - 1909. Alom in den lande is er uitbundig feest gevierd, want op 30 april is Prinses Juliana geboren. Ook in Twijzel heeft deze heuglijke gebeurtenis geleid tot een feestdag. Die is prima geslaagd, maar.... meester Koelmans heeft roet in het eten gezooit. Hij heeft het n. b. bestaan, om met een aantal anderen in het holst van de nacht (van 12 - 4 u) een fietstocht te maken. Volgens het bestuur is dit, onpasselijk voor een Christen-onderwijzer. Voorzitter en secretaris zullen hem onder handen nemen en zo nodig adoiseren, dan maar liever te solliciteren. Meester wijst evenwel alle vermaan van de hand en heeft zich wederom onpasselijk gedragen, nog wel tegenover het bestuur. Besloten wordt dan, dat meester nu ontslag moet nemen. Hij krijgt nog acht dagen respijt, maar hij maakt niet al te veel haast. Het kwaad is evenwel ten volle over hem besloten ...

... wederom onpasselijk gedragen-

Op de pas genoemde ledenvergadering kwam breedvoerig het bouwen van een 3de lokaal ter sprake. Het H.d. Sch. lichtte met de cijfers toe, dat, wilde men geen hinderen van het Chr. onderwijs laten verstoken blijven, men moest bouwen. De vergadering droeg het bestuur op om voort te varen. Ook werd toen het Huissh. Reglement vastgesteld en aangenomen. Een besluit nemen tot het bouwen van een derde klasselokaal was gemakkelijk genoeg, maar de uitvoering! Vast stond toch, dat er in geen geval een vergroting van de hypotheek mocht en kon plaatsvinden. Gemeer, daar de fam. Rinckema bij monde van den heer K. J. de Vries ons berichtte, dat de vereeniging de vereischte afbetaling niet moest vergeten.

Voor 't bouwen van 't 3de lokaal was, dacht ons, ongeveer f1500 noodig. Het H.d. Sch. kwam nu op de idee z.g. bonboekjes uit te geven, en wel 30, met ieder een inhoud van f50. Het bestuur en het personeel nam ieder één voor zijn rekening en verder zou gebracht worden de overgeblevenen in andere dorpen en steden te plaatsen. Dat was geen gemakkelijke arbeid. Niet ieder nam gaarne zoo'n boekje met 50 bonnetjes à f1.00. God bewerkte echter de harten van vele inloedrijke personen, waardoor we niet alleen ze alle geplaatst kregen van f50, maar ook onderscheidene van f25.

* want het bestuur heeft intussen al de procedure tot het benoemen van een nieuwe leerkracht in werking gezet. De afloop is, dat meester H. Duyst uit Spakenburg per 1 augustus 1909 wordt benoemd. Meester Koelmans is evenwel nog steeds officiëel aan de school verbonden en zo ontstaat de vrij unieke situatie, dat er twee onderwijzers betaald moesten worden, terwijl er maar één aan het werk was. Hiende, dat er weinig anders voor hem oprit, vraagt meester Koelmans dan toch maar ontslag tegen 1 september, wat hem dan ook prompt „eervol” wordt verleend.

Wat een fietstochtje in de "kleine murtjes" al niet te weeg kan brengen!

Achter: Meester Duijst, Meester Strating, Ymke R. Merkus, Simon Nicolai
Jurjen Bies, Katrinus v.d. Kooi, Marten Gjepekema, Jan H. v.d. Veen,
Jacob C. Koster, Meester Toornstra, Zuffr. J. de Graaf.

2de rij: Martje Wagenaar, Wikje C. Koster, Elisabeth Kamminga,
Froukje Detmar, Hilligje Scheffer, Frijntje Gjepekema,
Anna de Graaf, Rukje Detmar, Anna W. Stoker.

3de rij: Klaas Kamminga, Sjoerd Detmar, Berend R. Merkus,
Me Detmar, Marten J. Stel, Anne Gjepekema, Geale S. Stoker.
Hielke J. v.d. Veen, Ruurd Rudmer's Veenstra, Jan J. Merkus.

Voor: Jantje J. Stel, Anna J. Stel, Detje v.d. Weg, Johanna Detmar,
Foekje Detmar, Johan Detmar, Roel J. Merkus, Jan R. Merkus.

Foto 1914/15

Op 23 juli 1910 wordt de bouw van het derde lokaal, *
uit een 13-tal inschrijvers, gezund aan K. de Jong te
Drogeham. Uitdrukkelijk worden drie voorwaarden gesteld:
a. Er moet netjes gewerkt worden.
b. Er mag op het werk geen sterke drank worden geschonken.
c. Er mag gedurende de bouw niet gevlucht worden.

Deze voorwaarden worden door de aannemer aanvaard,
waarna hem de zegen des Heren wordt toegewenst.

Koo'n bonnetje zag er aldus
uit:

Chr. School te Twijzel.

Bouwt scholen in wier schoot het Evangeliezout
Van on- en bijgeloof een dierb're jeugd behoudt.

Het Bestuur plaatste in ve-
le Chr. bladen de volgende
oproep om steun, o.a. de „Vrije
Fries" van 19 Maart '10, No. 605
het volgende:

Bijdrage van f 1.— (een gulden) ten behoeve
van genoemde school.

Voorstanders van de Chr. School.

In de allereerste plaats betuigt het Bestuur der Chr. School te
Twijzel zijn hartelijken dank voor de vele gaven, die het in het
jaar '06, toen de school in nood was, mocht ontvangen van U.

Door de hulpe onzes Gods is de school tot bloei gekomen. Van
'06 is ze met 50 leerlingen begonnen en nu telt ze 90 en met
1 April a.s. D. V. 100. Nu staat het Bestuur echter weer voor fi-
nancieele moeilijkheden. Het de bouw van een 3^e lokaal enz.

zijn plm. f 2000 gemoeid. Vanwaar dat geld te krijgen? Onze hy-
potheek is reeds groot, zodat we die niet kunnen verruimen.

Daarom komt het Bestuur tot U om U vriendelijk te vragen:

Och, zend ons een steentje voor het 3^e lokaal! Kunnen we niet
bouwen, dan zijn we genooddaakt kinderen naar de Openbare
School te laten zenden. Christenen, mag dat? Kunnen we dat
later verantwoorden? Och help ons het Woord van den grooten
Kindervriend te vervullen: Laat de kinderkens tot U komen en
verhindert ze niet! Op sommige plaatsen zullen enkele onzer
vrienden die speciaal met onzen toestand bekend zijn, U wel-
licht een bonnetje aanbieden. Neem dat! De voorstanders onzer
school spannen zich tot het uiterste in, maar ze zijn over het
geheel daglooners; ze kunnen dus niet meer dan kpenningkers
van de weduwe offeren. Nogmaals, laat onze bede om hulp
niet onverhoord blijven; zend ons Uwe gaven, opdat 't Godsrijk
hier moge komen te midden van on- en bijgeloof.

Twijzel, Maart '10. 't Bestuur der Chr. School te Twijzel:

J. Hooik. Voorzitter.
S. Jagersma. Secretaris.

Rechter: Juffr. de Graaf, Meester Toornstra, Fokke G. Kooistra, Sierd Hamstra,
 Goerd Hoekstra, Pieter Hoekstra, Arien Heidbuurt, Gerrit Tol, Ingbert
 M. Kijlstra, Willem Top, Meester Strating, Meester Duijst.
2de rij: Freerkje Feitsma, Willemke G. Kooistra, , Metje
 F. Kooistra, Elisabeth Strating, Gijpke Kuperus, Sietske v. Doerum,
 Bankje Tol, Janna Kuperus, Mintje Kuperus,
3de rij: Fokke Feitsma, Eelkje Hamstra, Afke de Jong, Nieske F. Kooistra,
 Jantje F. Kooistra, Dirkje de Jong, Rinske Tol, Griet Hoekstra,
 Wietske v. Doerum, Metje de Boer, Haring de Boer.
Voor: Jan G. Kijlstra, Marinus Kramer, Auke Feitsma, Brend
 Hoekstra, Pier Top, Rinske Westerhof, Aaltje M. Kijlstra,
 , Yke de Boer, Sjoukje de Boer. Foto 1914/15.

Dat de band tussen kerk en school nog heel erg nauw *
 was, mag blijken uit het volgende:

Heel veel zaken, die betrekking hadden op het schoolge-
 beuren, werden van de kansel afgekondigd.

Ouderavonden en ledenvergaderingen werden op deze ma-
 nier bekend gemaakt, ook de jaarlijks weerkerende unie-
 collecte, waarvoor ook elk jaar in de dienst des Woords
 de voorbede wordt gevraagd. Zelfs wordt in de kerk bekend

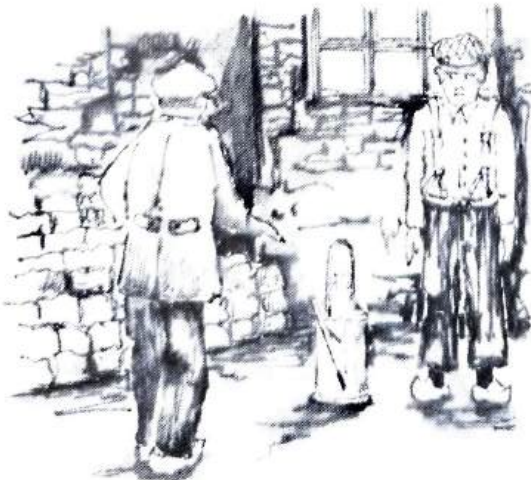
Achter: Juffr. de Graaf, Meester Duyst, Willem v.d. Mark, Willem Postma, Jan S. Kijlstra, Meester Strating, Anne Gjepekema, Andries Bijker, Metske v.d. Wal, Ds. Winkelman, Meester Visser.

2de rij: Elisabeth Strating (met Albert Strating), Rika Hloek, Rika Brandsma, Aaltje Hloek, Freerhje Feitsma, Sjoukje v.d. Kooi, Montje Kuiperus, Huikje v.d. Mark, Penske Tol, Roelfke Hienstra, Feikje Brandsma.

3de rij: Klaske Feitsma, Anna Bijker, Teke de Boer, Hefje de Boer, Wietske v. Doexum, Alle Bijker, Huikje Feitsma, Manne Hloek, Hefje Annema.

Voor: Janke Annema, Sjoukje de Boer, Anna Hienstra, Fokke Feitsma, Hilke Bijker.

Foto - 1917 -

Als er gebouwd gaat wor.*
den, moet de zuinigheid be-
tracht worden, meer nog dan
anders. Daarom wordt Stel
de schoolschoonmaker be-
rispt, dat hij zuiniger moet
zijn met de petroleum, als
hij de kachels aanmaakt.
Ook moeten de lampen be-
ter gereinigd worden.

Heer geachte Heer Str.

Gehoord het verblijdend feit, dat één uwer in eens een groote som disponibel stelde voor uw school, acht ik het niet nodig de toegezegde f 2. - u te doen toekomen en zal ik zoo vrij zijn, wat althans mijn gift betreft, dese te bestemmen voor onze eigen school.

Vertrouwend, dat U in mijn meening kunt delen.

S. 29 April 1910. Hoogachtend, m. groeten uw dw. dn.

En uit Leeuwarden:

Geachte Heer!

L. den 29 April 1910

Zoo pas las ik met groot genoegen in „de Standaard“ dat uw school verblijd was met de kolossale gift van f 2000. - voor bouwkapitaal. Wat kan God wonderlijk helpen, nietwaar? Van harte gefeliciteerd. Gode zij dank! - Met het oog op de Kerkplannen hier, was ik nog niet weer begonnen met den verkoop der bons. Ik dacht na Pinksteren eens weer te probeeren, maar het is nu zeker niet meer noodig. In Franeker heeft mijn raster, geloof ik, al ongeveer voor f 25. - geplaatst.

Vriendelijk gegroet van uw dw

En dergelijke berichten met gelukwenschen kwamen dagelijks. Direct plaatste het H. d. S. een ingeronden stuk in „de Standaard“ dat de „Stichtsche Courant“ No 2079 aldus overnam:

Zoo zijn onze manieren.

De heer J. Strating, hoofd der Chr. school te Fryzel, schrijft aan de Standaard:

Mag ik a. u. b. een weinig plaatsruimte in uw blad naar aanleiding van het berichtje van j. l. Vrijdag, dat onze school verblijd was met een gave van f 2000. -

Wat toch is het geval? De vrijzinnigen te dexter plaatse zijn in toorn ontstoken. Waarover? Wel, onze Chr. school alhier is 1 Jan. '06 met 50 leerlingen geopend; nu telt ze 100 door den regen des Heeren en wanneer we in staat gesteld worden met 1 September a. s. het derde lokaal te

Rechter: Meester Duyst, Dr. Winkelman, Meester Strating,
 Paulus de Haan, Jan G. Kijlstra, Berend B. Henstra, Willem Fop,
 Pieter Hoekstra, Sjoerd Detmar, Ipe C. Henstra, Jan Kuidersma,
 Meester Visser, Juffr. de Graaf.
2de rij: Griet Hoekstra, Anna Schuivenwolt, Bintje C. Henstra,
 Trijntje B. Henstra, Hebelkje G. Kijlstra (ervoor Trijntje C. Henstra),
 Sietske Kuidersma, Jantje Kooistra, Foekje Detmar, Sjoukje
 Schuivenwolt.
3de rij: Jeltje B. Henstra, Aafke Kuidersma, Celkje Hamstra,
 Hieske Kooistra, Betsje Kuidersma, Johanna Detmar, Betske
 B. Henstra, Pier Fop.
Voor: Ple Detmar, Sjouke Geertsma, Sietske B. Henstra,
 Marinus Kramer, Jacob Kuidersma, Hieske Kooistra,
 Arend Hoekstra, Aart Duyst. Foto-1917.

Er zijn klachten ingekomen, dat de kinderen door *
 Meester Strating worden overbelast. De stumperpjes moe-
 ten als ze 's avonds thuis komen, nog „eenige hoofdstukken
 uit den Bijbel" lezen. Er wordt besloten, hun dit in het
 vervolg niet meer op te leggen.

openen, wordt dat 105. Dat dexe stijging van het aantal leerlingen voor de vrijinnigen geen oorzaak van blijdschap is, laat zich begrijpen. Een gedachte troostte hun echter: de „fijneren” waren te arm om het 3de lokaal te kunnen bouwen, daar er reeds een groot kapitaal over de school was en dus ... zou het bestuur der Chr. Sch. genooddaakt zijn, kinderen weg te zenden. Een school met 2 leerkrachten mag volgens de wet op 15 Jan. immers hoogstens 30 leerlingen tellen. Het Bestuur heeft echter gemeend geen kinderen te mogen wegzenden en plaats te daarom in slaat 'o een bede om hulp in verschillende Chr. bladen. De verontwaardiging onder de openbare schoolmannen rees. „Een Gwijckelaar” (wat heldhaftig, aldus zijn naam te verzwijgen!) plaatste een venijnig stukje in het fel-liberaal blaadje: „Oostergo”. Daarin werd geprobeerd onze raak bespottelijk te maken, maar dat baatste niet. Nu moest echter bovenstaand berichtje dienst doen, om 't bouwen van een 3e lokaal te verhinderen. Want wanneer dat berichtje waarheid bevatte, zouden we geen steun van buiten meer behoeven. En wanneer we geen hulp van buiten ontrangen, dan .. dat weten onze tegenstanders, kunnen we niet bouwen. Dan had de vrijinnigheid getriumfeerd!

Van het geheele berichtje is geen woord waar; van het begin tot het einde gelogen! Er is geen cent gegeven!

Tot zoo ver de inzender.

Wij spreken de hoop uit, dat de Christenen in Nederland zullen zorgen, dat het onzen mannen te Gwijzel niet aan het noodige ontbreke, om hun school te vergrooten.

De hoop van „De Stichtsche Courant” is, Gode zij dank, niet beschaamd. Was de tegenwerking fel en geniepig, de steun der broederen ontbrak evenmin! De Heere vergeet de Zijnen niet! Enkele sympathiebetuigingen wil ik U mededeelen.

Zoo ontfingen we uit Utrecht een gift met het versje:

„Ik Het hooggeachte Heer, voor het oogenblik niet meer,
Volgen meerderen mij na, dan zijn de werkelijke 2000.- er dra!

Alles zal rech-kom.

Rechter: Meester Koelmans, Meester Duijst, Griet R. Merkus,
 Wietske Top, Wiebrigje Top, Aafke F. Kijlstra, Sjoukje F. Kijlstra,
 Trijntje v. d. Bij, Trijntje v. d. Hand. Ds. v. Herksen, Juffr. de Graaf,
 Meester Strating.
2de rij: Aart Duijst, Sjoerd Duijst, Sjouke Geertsma, Marten S. Stel,
 Jan R. Merkus, Johannes R. Merkus, Minne v. d. Bij, Ake
 Heidbuurt (hoon van Sjoerd H.)
3de rij: Trijntje A. de Haan, Jantje W. de Haan, Maaike Adema,
 Anneke Kamminga, Yfje Kamminga.
4de rij: Baukje Geertsma, Nieske D. Boersma, Jontje Bouius.
Voor: Albert Strating, Gerrit Bouius, Jan Kuinstra, Rieuwe
 W. de Haan, Jan v. d. Bij. Foto - 1922-

Soms krijgt men de indruk, dat mensen, die een ietwat *
 hogere functie hadden, daaraan dan ook maar meteen het
 recht meenden te mogen ontleenen, om zich te bemoeien
 met het privé-leven van hen, met wie ze in aanraking
 kwamen. Zo krijgt meester Duijst van de Inspecteur van
 C. N. S. het dringend advies, om meteen ontheffing te vra-
 uit het ambt van ouderling, en dan zo spoedig mogelijk
 de cursus voor de Hoofddiaken in heeuwarden te gaan volgen.
 Meester Duijst zegt toe, dit te zullen doen.

Van een ander uit Utrecht een gift met:
 „Noor het 3 de lokaal der Chr. School, als protest tegen het
 doen der Fwijnelsche „vijainnigen.“ U verantwoordt de ont-
 rangst wel in de „Standaard“?

Uit Westernieland:

Broeder Strating!

Ik kend Med. dere postzegels ten voordeele uwer school en
 hoewel wij xelve hier vele behoeften hebben en dagelijks met
 zorgen hebben te kampen, gevoel ik toch ook liefde tot uw
 school.

Metachting N. N.

Cok Prof. uit Amsterdam zond een gift met een
 waardeerend schrijven; mevr. nam xelfs een bonboekje om
 de bonnen te plaatsen.

Cok de Chr. pers in onze omgeving liet zich niet onbetuigd.
 In de „Vrije Fries“ van Zaterdag 16 Juli '10. N° 622 stond het
 volgende driestarretje:

De Christelijke school te Fwijnel.

Ieder kent de geschiedenis van de Christelijke School te Fwijnel.
 Dere school, die in 1906 met 50 leerlingen geopend werd, telt
 nu reeds meer dan honderd. Nu moet er een derde lokaal zijn.
 Een gewoon verloop. Wel xeker. 't Bestuur heeft echter geen
 geld. De Hypotheek is zo hoog, dat het geen geld meer kan
 opnemen. De kracht in Fwijnel is zoo luttel. Dan een collecte
 daarbuiten beproefd. Cok een gewoon verloop. Wel xeker.
 Nu wordt de vijandschap tegen 't Christelijk onderwijs open-
 baar. Een „Fwijnelaar“ schrijft een stuk in het bekende
 „Oostergo“ om de zaak bespottelijk te maken. Alweer een
 gewoon verloop. Dit schijnt echter naar hun zin niet ge-
 noeg geholpen te hebben en er werd een spiksplinternieuw
 middel op gevonden. In Hefkema's blad verscheen het be-
 richt, dat in Fwijnels nood was voorzien. Een aldaar wonend
 veehouder had f 2000 voor het derde lokaal geschonken.

Dit bericht deed natuurlijk de ronde in alle bladen. Nu dacht
 niemand er meer aan geld voor Fwijnels schoolbouw te geven.
 Al spoedig echter kwam de tegenspraak. Een veehouder, die xoo'n
 gift xou kunnen en willen geven, bestond in heel Fwijnel niet.
 Tot xoo'er was het geheele verloop gewoon - maar verder niet.
 Want - hoe is 't gewone verloop na xoo'n vileine uiting van

Achter: Juffr. de Graaf, Meester Duijst, Louwer Ruiter, Pieter Ruiter,
 Jan Sj. Boersma, Geale W. Shoker, Poppe Douma, Gauke Douma,
 Klaas Falma, Meester Koelmans, Meester Strating.
2de rij: Sjoukje Ruiter, Sietske Douma, Janke Annema,
 Yfke de Boer, Ds. v. Herksen, Jantje Stel,
 Hekje de Boer, Sjoukje de Boer, Grietje Sj. Boersma, Albert Strating,
3de rij: Diny Ruiter (staat voor haar zusje Sjoukje), Klaske de Boer,
 Geeske Falma, Hekje Annema, Anna Hliemstra, Pieterke
 Douma, Joulkje Sj. Boersma, Anna Sj. Boersma.
Voor: Heinke de Boer, Sietske J. Stel,
 Siebe Hliemstra, Haring de Boer, Cornelis de Boer.
 Foto - 1922 -

Meester Strating heeft veel bekendheid gekregen, door *
 het geven van cursussen op het terrein van land- en tuin-
 bouw en pluimveeteelt. Hij was een man van de klok
 en hield ervan op tijd te beginnen. Toen één van de cur-
 sisten eens te laat kwam, werd hij begroet met de vraag:
 „Vanwaar Gehari?” De cursist, van wie bekend was- en
 is-, dat hij goed van de tongriem is gesneden, antwoordde
 zonder aarzelen: „Uw knecht was de tijd ontschoten,
 Hij moest nog even naar de Kooten!”

vijandschap? Dat Twijzel binnen heel korten tijd het noodige geld voor den verbouw had. Maar dit verloop had de zaak hier niet. Twijzel heeft nog het geld niet! Wie helpt nu mee, om te maken, dat deze zaak toch zijn gewoon verloop neemt?

Ook de heer H. Witrand te Utrecht hielp ons moreel en financieel. Onder architectuur van den heer J. v. d. Veen te Augustinusga had de bouw en de verbouw plaats. Door zijn kundige leiding hebben we thans deze school. Bannemer werd K. de Jong te Drogeham. Den 3 October 1910 mochten we feestelijk het 3 de lokaal openen. 't Is het wonder, dat boven op de boog in de nieuwe gang geschreven werd:

Soli

Deo

Gloria?

Meester

Tot derden onder-
wijzer werd be-
noemd de heer

... H. J. ... kan vanmiddag niet in
school komen want wij zullen
voor haar om schoenen.

Gr.

A. Smit van Uithuizen. Op de jaarvergadering van 17 Dec. 1910 bedroeg het geheele tekort slechts f 12.65⁵. Uit eigen kring Twijzel en Eestrum was ingekomen f 232.25 en van buiten f 1607.91⁵. De Heere had het boven bidden en denken wel gemaakt. Van de fam. Rinsema, die ons toegezegd had, in geval van nood f 1500 te willen voorschieten, behoefde geen cent geleend te worden.

De financiële zorgen waren echter nog niet geheel weg. Den derden onderwijzer moesten we ook een jaar vooruit betalen. Bovendien enkele particuliere bijdragen en die van het Centraal Bureau van Weldadigheid kregen we in het jaar 1911 ook nog de prachtige gift van Mej. A. Vinhuizen te Middelskam ten bedrage van f 200.-

Ook haar broeders S. L. en Jb. Vinhuizen hadden zich meermalen niet onbetuigd gelaten.

Zoo zorgde de Heere telkens voor ons. Als we geld noodig hadden, maakte Hij, dat het er was. Vaak kwam het van een andere zijde, dan waar wij het verwachtten.

Foto:
L.A.v.d.Bij.

De foto is niet helemaal recht genomen.

Dit is een schooldiploma, zoals de kinderen dat kregen in de eerste tientallen jaren, bij het verlaten van de school. Dit exemplaar is nog in het bezit van de eigenares Boukje Geertsma (nu vrouw van Poppe Douma).

Het is ondertekend door voorz. Joh. Boersma en door secr. G.J. v.d. Wal. Rechts door het hoofd der school, J. Strating.

MODEL n°. 1. [Art. 17, 1de lid, der wet van 4 December 1872 (Staatsblad n°. 114).]

De ondergetekende (1) *Klaaske de Boer*, geneeskundige, gevestigd te (2) *Buitenpost*, verklaart dat (3) *de* (4) *toestand* (5) *van* (6) *de* (7) *toestand* (8) *van* (9) *de* (10) *toestand* (11) *van* (12) *de* (13) *toestand* (14) *van* (15) *de* (16) *toestand* (17) *van* (18) *de* (19) *toestand* (20) *van* (21) *de* (22) *toestand* (23) *van* (24) *de* (25) *toestand* (26) *van* (27) *de* (28) *toestand* (29) *van* (30) *de* (31) *toestand* (32) *van* (33) *de* (34) *toestand* (35) *van* (36) *de* (37) *toestand* (38) *van* (39) *de* (40) *toestand* (41) *van* (42) *de* (43) *toestand* (44) *van* (45) *de* (46) *toestand* (47) *van* (48) *de* (49) *toestand* (50) *van* (51) *de* (52) *toestand* (53) *van* (54) *de* (55) *toestand* (56) *van* (57) *de* (58) *toestand* (59) *van* (60) *de* (61) *toestand* (62) *van* (63) *de* (64) *toestand* (65) *van* (66) *de* (67) *toestand* (68) *van* (69) *de* (70) *toestand* (71) *van* (72) *de* (73) *toestand* (74) *van* (75) *de* (76) *toestand* (77) *van* (78) *de* (79) *toestand* (80) *van* (81) *de* (82) *toestand* (83) *van* (84) *de* (85) *toestand* (86) *van* (87) *de* (88) *toestand* (89) *van* (90) *de* (91) *toestand* (92) *van* (93) *de* (94) *toestand* (95) *van* (96) *de* (97) *toestand* (98) *van* (99) *de* (100) *toestand* (101) *van* (102) *de* (103) *toestand* (104) *van* (105) *de* (106) *toestand* (107) *van* (108) *de* (109) *toestand* (110) *van* (111) *de* (112) *toestand* (113) *van* (114) *de* (115) *toestand* (116) *van* (117) *de* (118) *toestand* (119) *van* (120) *de* (121) *toestand* (122) *van* (123) *de* (124) *toestand* (125) *van* (126) *de* (127) *toestand* (128) *van* (129) *de* (130) *toestand* (131) *van* (132) *de* (133) *toestand* (134) *van* (135) *de* (136) *toestand* (137) *van* (138) *de* (139) *toestand* (140) *van* (141) *de* (142) *toestand* (143) *van* (144) *de* (145) *toestand* (146) *van* (147) *de* (148) *toestand* (149) *van* (150) *de* (151) *toestand* (152) *van* (153) *de* (154) *toestand* (155) *van* (156) *de* (157) *toestand* (158) *van* (159) *de* (160) *toestand* (161) *van* (162) *de* (163) *toestand* (164) *van* (165) *de* (166) *toestand* (167) *van* (168) *de* (169) *toestand* (170) *van* (171) *de* (172) *toestand* (173) *van* (174) *de* (175) *toestand* (176) *van* (177) *de* (178) *toestand* (179) *van* (180) *de* (181) *toestand* (182) *van* (183) *de* (184) *toestand* (185) *van* (186) *de* (187) *toestand* (188) *van* (189) *de* (190) *toestand* (191) *van* (192) *de* (193) *toestand* (194) *van* (195) *de* (196) *toestand* (197) *van* (198) *de* (199) *toestand* (200) *van* (201) *de* (202) *toestand* (203) *van* (204) *de* (205) *toestand* (206) *van* (207) *de* (208) *toestand* (209) *van* (210) *de* (211) *toestand* (212) *van* (213) *de* (214) *toestand* (215) *van* (216) *de* (217) *toestand* (218) *van* (219) *de* (220) *toestand* (221) *van* (222) *de* (223) *toestand* (224) *van* (225) *de* (226) *toestand* (227) *van* (228) *de* (229) *toestand* (230) *van* (231) *de* (232) *toestand* (233) *van* (234) *de* (235) *toestand* (236) *van* (237) *de* (238) *toestand* (239) *van* (240) *de* (241) *toestand* (242) *van* (243) *de* (244) *toestand* (245) *van* (246) *de* (247) *toestand* (248) *van* (249) *de* (250) *toestand* (251) *van* (252) *de* (253) *toestand* (254) *van* (255) *de* (256) *toestand* (257) *van* (258) *de* (259) *toestand* (260) *van* (261) *de* (262) *toestand* (263) *van* (264) *de* (265) *toestand* (266) *van* (267) *de* (268) *toestand* (269) *van* (270) *de* (271) *toestand* (272) *van* (273) *de* (274) *toestand* (275) *van* (276) *de* (277) *toestand* (278) *van* (279) *de* (280) *toestand* (281) *van* (282) *de* (283) *toestand* (284) *van* (285) *de* (286) *toestand* (287) *van* (288) *de* (289) *toestand* (290) *van* (291) *de* (292) *toestand* (293) *van* (294) *de* (295) *toestand* (296) *van* (297) *de* (298) *toestand* (299) *van* (300) *de* (301) *toestand* (302) *van* (303) *de* (304) *toestand* (305) *van* (306) *de* (307) *toestand* (308) *van* (309) *de* (310) *toestand* (311) *van* (312) *de* (313) *toestand* (314) *van* (315) *de* (316) *toestand* (317) *van* (318) *de* (319) *toestand* (320) *van* (321) *de* (322) *toestand* (323) *van* (324) *de* (325) *toestand* (326) *van* (327) *de* (328) *toestand* (329) *van* (330) *de* (331) *toestand* (332) *van* (333) *de* (334) *toestand* (335) *van* (336) *de* (337) *toestand* (338) *van* (339) *de* (340) *toestand* (341) *van* (342) *de* (343) *toestand* (344) *van* (345) *de* (346) *toestand* (347) *van* (348) *de* (349) *toestand* (350) *van* (351) *de* (352) *toestand* (353) *van* (354) *de* (355) *toestand* (356) *van* (357) *de* (358) *toestand* (359) *van* (360) *de* (361) *toestand* (362) *van* (363) *de* (364) *toestand* (365) *van* (366) *de* (367) *toestand* (368) *van* (369) *de* (370) *toestand* (371) *van* (372) *de* (373) *toestand* (374) *van* (375) *de* (376) *toestand* (377) *van* (378) *de* (379) *toestand* (380) *van* (381) *de* (382) *toestand* (383) *van* (384) *de* (385) *toestand* (386) *van* (387) *de* (388) *toestand* (389) *van* (390) *de* (391) *toestand* (392) *van* (393) *de* (394) *toestand* (395) *van* (396) *de* (397) *toestand* (398) *van* (399) *de* (400) *toestand* (401) *van* (402) *de* (403) *toestand* (404) *van* (405) *de* (406) *toestand* (407) *van* (408) *de* (409) *toestand* (410) *van* (411) *de* (412) *toestand* (413) *van* (414) *de* (415) *toestand* (416) *van* (417) *de* (418) *toestand* (419) *van* (420) *de* (421) *toestand* (422) *van* (423) *de* (424) *toestand* (425) *van* (426) *de* (427) *toestand* (428) *van* (429) *de* (430) *toestand* (431) *van* (432) *de* (433) *toestand* (434) *van* (435) *de* (436) *toestand* (437) *van* (438) *de* (439) *toestand* (440) *van* (441) *de* (442) *toestand* (443) *van* (444) *de* (445) *toestand* (446) *van* (447) *de* (448) *toestand* (449) *van* (450) *de* (451) *toestand* (452) *van* (453) *de* (454) *toestand* (455) *van* (456) *de* (457) *toestand* (458) *van* (459) *de* (460) *toestand* (461) *van* (462) *de* (463) *toestand* (464) *van* (465) *de* (466) *toestand* (467) *van* (468) *de* (469) *toestand* (470) *van* (471) *de* (472) *toestand* (473) *van* (474) *de* (475) *toestand* (476) *van* (477) *de* (478) *toestand* (479) *van* (480) *de* (481) *toestand* (482) *van* (483) *de* (484) *toestand* (485) *van* (486) *de* (487) *toestand* (488) *van* (489) *de* (490) *toestand* (491) *van* (492) *de* (493) *toestand* (494) *van* (495) *de* (496) *toestand* (497) *van* (498) *de* (499) *toestand* (500) *van* (501) *de* (502) *toestand* (503) *van* (504) *de* (505) *toestand* (506) *van* (507) *de* (508) *toestand* (509) *van* (510) *de* (511) *toestand* (512) *van* (513) *de* (514) *toestand* (515) *van* (516) *de* (517) *toestand* (518) *van* (519) *de* (520) *toestand* (521) *van* (522) *de* (523) *toestand* (524) *van* (525) *de* (526) *toestand* (527) *van* (528) *de* (529) *toestand* (530) *van* (531) *de* (532) *toestand* (533) *van* (534) *de* (535) *toestand* (536) *van* (537) *de* (538) *toestand* (539) *van* (540) *de* (541) *toestand* (542) *van* (543) *de* (544) *toestand* (545) *van* (546) *de* (547) *toestand* (548) *van* (549) *de* (550) *toestand* (551) *van* (552) *de* (553) *toestand* (554) *van* (555) *de* (556) *toestand* (557) *van* (558) *de* (559) *toestand* (560) *van* (561) *de* (562) *toestand* (563) *van* (564) *de* (565) *toestand* (566) *van* (567) *de* (568) *toestand* (569) *van* (570) *de* (571) *toestand* (572) *van* (573) *de* (574) *toestand* (575) *van* (576) *de* (577) *toestand* (578) *van* (579) *de* (580) *toestand* (581) *van* (582) *de* (583) *toestand* (584) *van* (585) *de* (586) *toestand* (587) *van* (588) *de* (589) *toestand* (590) *van* (591) *de* (592) *toestand* (593) *van* (594) *de* (595) *toestand* (596) *van* (597) *de* (598) *toestand* (599) *van* (600) *de* (601) *toestand* (602) *van* (603) *de* (604) *toestand* (605) *van* (606) *de* (607) *toestand* (608) *van* (609) *de* (610) *toestand* (611) *van* (612) *de* (613) *toestand* (614) *van* (615) *de* (616) *toestand* (617) *van* (618) *de* (619) *toestand* (620) *van* (621) *de* (622) *toestand* (623) *van* (624) *de* (625) *toestand* (626) *van* (627) *de* (628) *toestand* (629) *van* (630) *de* (631) *toestand* (632) *van* (633) *de* (634) *toestand* (635) *van* (636) *de* (637) *toestand* (638) *van* (639) *de* (640) *toestand* (641) *van* (642) *de* (643) *toestand* (644) *van* (645) *de* (646) *toestand* (647) *van* (648) *de* (649) *toestand* (650) *van* (651) *de* (652) *toestand* (653) *van* (654) *de* (655) *toestand* (656) *van* (657) *de* (658) *toestand* (659) *van* (660) *de* (661) *toestand* (662) *van* (663) *de* (664) *toestand* (665) *van* (666) *de* (667) *toestand* (668) *van* (669) *de* (670) *toestand* (671) *van* (672) *de* (673) *toestand* (674) *van* (675) *de* (676) *toestand* (677) *van* (678) *de* (679) *toestand* (680) *van* (681) *de* (682) *toestand* (683) *van* (684) *de* (685) *toestand* (686) *van* (687) *de* (688) *toestand* (689) *van* (690) *de* (691) *toestand* (692) *van* (693) *de* (694) *toestand* (695) *van* (696) *de* (697) *toestand* (698) *van* (699) *de* (700) *toestand* (701) *van* (702) *de* (703) *toestand* (704) *van* (705) *de* (706) *toestand* (707) *van* (708) *de* (709) *toestand* (710) *van* (711) *de* (712) *toestand* (713) *van* (714) *de* (715) *toestand* (716) *van* (717) *de* (718) *toestand* (719) *van* (720) *de* (721) *toestand* (722) *van* (723) *de* (724) *toestand* (725) *van* (726) *de* (727) *toestand* (728) *van* (729) *de* (730) *toestand* (731) *van* (732) *de* (733) *toestand* (734) *van* (735) *de* (736) *toestand* (737) *van* (738) *de* (739) *toestand* (740) *van* (741) *de* (742) *toestand* (743) *van* (744) *de* (745) *toestand* (746) *van* (747) *de* (748) *toestand* (749) *van* (750) *de* (751) *toestand* (752) *van* (753) *de* (754) *toestand* (755) *van* (756) *de* (757) *toestand* (758) *van* (759) *de* (760) *toestand* (761) *van* (762) *de* (763) *toestand* (764) *van* (765) *de* (766) *toestand* (767) *van* (768) *de* (769) *toestand* (770) *van* (771) *de* (772) *toestand* (773) *van* (774) *de* (775) *toestand* (776) *van* (777) *de* (778) *toestand* (779) *van* (780) *de* (781) *toestand* (782) *van* (783) *de* (784) *toestand* (785) *van* (786) *de* (787) *toestand* (788) *van* (789) *de* (790) *toestand* (791) *van* (792) *de* (793) *toestand* (794) *van* (795) *de* (796) *toestand* (797) *van* (798) *de* (799) *toestand* (800) *van* (801) *de* (802) *toestand* (803) *van* (804) *de* (805) *toestand* (806) *van* (807) *de* (808) *toestand* (809) *van* (810) *de* (811) *toestand* (812) *van* (813) *de* (814) *toestand* (815) *van* (816) *de* (817) *toestand* (818) *van* (819) *de* (820) *toestand* (821) *van* (822) *de* (823) *toestand* (824) *van* (825) *de* (826) *toestand* (827) *van* (828) *de* (829) *toestand* (830) *van* (831) *de* (832) *toestand* (833) *van* (834) *de* (835) *toestand* (836) *van* (837) *de* (838) *toestand* (839) *van* (840) *de* (841) *toestand* (842) *van* (843) *de* (844) *toestand* (845) *van* (846) *de* (847) *toestand* (848) *van* (849) *de* (850) *toestand* (851) *van* (852) *de* (853) *toestand* (854) *van* (855) *de* (856) *toestand* (857) *van* (858) *de* (859) *toestand* (860) *van* (861) *de* (862) *toestand* (863) *van* (864) *de* (865) *toestand* (866) *van* (867) *de* (868) *toestand* (869) *van* (870) *de* (871) *toestand* (872) *van* (873) *de* (874) *toestand* (875) *van* (876) *de* (877) *toestand* (878) *van* (879) *de* (880) *toestand* (881) *van* (882) *de* (883) *toestand* (884) *van* (885) *de* (886) *toestand* (887) *van* (888) *de* (889) *toestand* (890) *van* (891) *de* (892) *toestand* (893) *van* (894) *de* (895) *toestand* (896) *van* (897) *de* (898) *toestand* (899) *van* (900) *de* (901) *toestand* (902) *van* (903) *de* (904) *toestand* (905) *van* (906) *de* (907) *toestand* (908) *van* (909) *de* (910) *toestand* (911) *van* (912) *de* (913) *toestand* (914) *van* (915) *de* (916) *toestand* (917) *van* (918) *de* (919) *toestand* (920) *van* (921) *de* (922) *toestand* (923) *van* (924) *de* (925) *toestand* (926) *van* (927) *de* (928) *toestand* (929) *van* (930) *de* (931) *toestand* (932) *van* (933) *de* (934) *toestand* (935) *van* (936) *de* (937) *toestand* (938) *van* (939) *de* (940) *toestand* (941) *van* (942) *de* (943) *toestand* (944) *van* (945) *de* (946) *toestand* (947) *van* (948) *de* (949) *toestand* (950) *van* (951) *de* (952) *toestand* (953) *van* (954) *de* (955) *toestand* (956) *van* (957) *de* (958) *toestand* (959) *van* (960) *de* (961) *toestand* (962) *van* (963) *de* (964) *toestand* (965) *van* (966) *de* (967) *toestand* (968) *van*

Heden is in Jeras ontslapen, na een langdurige, doch geduldig gedragen ongesteldheid, mijn innig geliefde en zorgvuldige Vrouw:

Derkina Rozema,

in den ouderdom van 84 jaar, na een gelukkige echtvereeniging van bijna 71 jaar. Een kind laat ze me achter, terwijl twee haar naar 't Vaderhuis zijn voorgegaan. Moge de Heere ons kracht naar kruis schenken.

J. STRATING.

Twizel, 13 Jun 1913.

De begrafenis, waartoe Ge beiderfd wordt uitgenoodigd, zal D. V. plaats hebben o.s. Dinsdag, 2 uur.

*Op de volgende bladzijden staan enige gegevens over het
gezin van Meester Strating. Om vooral de jongeren enig
idee te geven, hoe destijds een „rouwbrief“ er uit zag,
heb ik deze hier bij geplaatst.*

Foto: L. R. v. d. B.

Achter: Meester Duyst, Meester Koelmans, Sietre Henstra,
 Alle Bijker, Paulus de Haan, Jan G. Hylstra, Pieter Kempenaar,
 Auke Feitsma, Johan Detmar, Ds. v. Herksen, Juffrouw
 de Graaf.
2de rij: Sjoukje v. d. Kooi, Jeltje B. Henstra, Celdje Farnstra,
 Rafke Huidersma, Meester Strating, Riika Brandsma, Feitje
 Brandsma, Johanna Detmar, Betje Huidersma, Hieltje
 Stikksma.
3de rij: Anna Detmar, Klaske B. Henstra, Frientje C. Henstra,
 Betske C. Henstra, Raltje Brouwer, Klaske Feitsma,
 Anna Bijker, Jantje de Haan, Albert Strating.
Voor: Cornelis Stikksma, Jacob Huidersma, Bastiaan de Haan,
 Fokke Feitsma, Sieberen Brouwer, Ale Detmar. Foto-1922-

De eerste vrouw van Meester Strating was Derkina Rorema. *
 Toen zij in 1913 stierf, waren al twee van haar kinderen, -
 Albert en Frientje, haar voorgedaan. Zij liggen begraven op
 de begraafplaats bij de Kerk, N.W. van de toren. Meester
 Strating, die achterbleef met één dochtertje, Elisabeth, is
 hier ook begraven in 1934. Hij hertrouwde in 1915 met

In dit jaar vertrok meester Smit en werd in zijn plaats meester Visser benoemd. Op de jaarvergadering, gehouden den 14 Dec. 1911 traden af van het Bestuur A. Nicolai Rzn. wegens periodieke aftreding en S. Jagersma wegens drukke werkzaamheden in eigen gemeente; in hunne plaatsen werden toen gekozen: G. Hoochstra en S. Algra. In plaats van laatstgenoemde, die Mei '12 vertrok, werd op de jaarvergadering van 1912 gekozen de heer S. Top en toen herkozen onze voorzitter, de heer J. Hooch. Het jaar 1911 leverde voor de school geen bijzonderheden op, behalve dat de Herv. School te Cestrum geopend werd. Gelukkig bleven alle ouders onze school getrouw, wat vooral onder den zegen des Heeren te danken is aan het Bestuur.

Want — en het is ons een behoefte des herten om het hier nu te zeggen — we hadden toen een bestuur, dat vol geestdrift en met een helder en onbeneveld oog trouw waakte voor de belangen van school en personeel. Hadde we toen dwarsdrijvers of vitters, of spijkers op laag water roekers gehad in 't bestuur, menschelijkerwijs had onze school nooit die vooruitgang gemaakt, die ze nu heeft gekregen.

Werkelijk een goede verstandhouding tusschen 't Hoofd der School en 't Bestuur is een noodzakelijke voorwaarde voor den bloei eener school. Zonder den ruggesteun van 't Bestuur is het een H.d. Sch. niet mogelijk alle krachten te geven in 't belang der school. Een hoofd der school en deze niet alleen, maar het geheele personeel dient gedragen te worden door 't Bestuur, ja door alle ouders. Wanneer er over hen gesproken wordt, dient dat steeds met de noodige eerbied en achting te geschieden, vooral tegenover de kinderen. Dagelijks dienen de ouders de geestelijke en stoffelijke behoeften van het personeel der school in den gebede den Heere op te dragen!

* Gietje Hellinga. Met dit huwelijk werden geboren, Albert, Hendrika en Hendrik. In 1920 waren er nog tweelingen geboren die heel kort na de geboorte overleden zijn. Hendrik stierf op 7-jarige leeftijd en werd begraven op het kerkhof aan de Wedre. Hier rust ook zijn moeder, die haar man 25 jaar heeft overleefd en is overleden is 1959.

Achter: Meester de Vries, Meester Duyst, Sjoeko de Vries, Sjoukje Ruiter,
Wiebrigje Top, Sjoukje F. Kijlstra, Klaske Henstra, Anna M. v. d. Meer,
Wijtske Top, Juffr. Thwart.
2de rij: Albert Strating, Sjoerd Duyst, Aart Duyst, Remmelt de Vries,
Sietse Henstra, Meester Strating met dochter Hendriks, Pieter Ruiter,
Fokke Feitsma, Marken Stel, Willem Brouwer, Hendrik Bruining.
3de rij: Jantje M. v. d. Meer, Hiltpje M. v. d. Meer, Sietse Meertus, Trientje
A. de Haan, Aggie A. de Haan, Jantje A. de Haan, Anna Brouwer
Voor: Geert A. de Haan, Rieuwe W. de Haan, Louw Ruiter, Jeltje
Stellman, Dinie Ruiter.
Foto - 1924/25 -

Geachte meester

Wilt u wel zo vriendelijk woen en even ge-
schrijven wat voor Palmvers zij moet leren? zij heeft
allem B 27 opgeschreven en meer weet zij niet
Hovgachtsheld

Zoals ik reeds opmerkte, wij hadden in die dagen een bijzonder actief bestuur. Een bestuur, dat en van het personeel en van de geheele vereeniging alle achting en waardeering had en te ook verdiende.

De vooruitgang onzer school was de vrijrinnigheid een doorn in 't oog. Eenige malen reeds had woningnood ouders van onze schoolgaande kinderen doen besluiten, hun kinderen van de onze, naar de openbare school te zenden.

Nu echter werd een gansch ander middel toegepast. Laat ik u mogen voorleggen, wat het H. d. Sch. dienaangaande in de N. P. G. C. vanaterdag 3 Febr. 1912 no 29 schreef:

Geachte Redactie,

In de "N. P. G. C." van j. l. Zaterdag las ik in de rubriek "Kerk- en Schoolnieuws, onder het opschrift, "Vreemde manieren het gebeurde te Blokhyl. Waarlijk, de vrijrinnigen zijn "vrijzinnig". Hoe mannen als Ketelaar en Ter Laan in de Tweede Kamer zoo'n hoogen toon durven aanslaan is onbegrijpelijk. En dan, "Het Volk", dat op een aanstellerigen toon zijn lezers oproept om toch vooral te letten, hoe het gaat op de bijzondere scholen tegen 15 Januari. (het datum leert. (H)) Zou voor deze heeren misschien het woord - was het niet van Socrates? - zijn nut kunnen hebben: "Zelfkennis is de hoogste kennis." De vrijrinnigen hebben hier tenminste weer een mooi stukje uitgehaald. Mag ik u daar het een en ander van mededelen? De openbare school te Kooten telde 15 Jan. 1911 86 ll. (dit cijfer is tenminste officieel opgegeven); nu deden de voorstanders van openbaar onderwijs hun best - en daar is niets tegen in te brengen, dat is hun recht - dat getal boven 90 te voeren, opdat er straks een 3e leerkracht zou kunnen komen. Maar nu hun methode! Eerst wisten ze een aantal schipperskinderen in te pikken; daarna lieten ze een gezin uit Eestrum, met 3 à 4 schoolgaande kinderen overkomen (dit gezin zou anders pas 12 Mei a. s. te Kooten komen), en nu haalden ze nog een huisvader, die drie kinderen op onze school had, over; deze moest nu verhuizen om gedurende de laatste 4 maanden zijn kinderen naar de openbare school te Kooten te kunnen zenden. Met 12 Mei gaat deze persoon naar Dragten. Nu had de openbare school te Kooten meer dan de

benodigde 90 leerlingen. Die geachte Redactie, dit is een bij uitstek eerlijke manier om scholen te vullen! Maar nog is het einde er niet. De vrijzinnigen houden niet van half werk. Hun doel was niet alleen het derde lokaal te kooien weer te openen, maar tevens het derde lokaal van de bijzondere school te Fwijzel leeg te pompen. Wat nu gedaan?

Langs de Fwijzelervaart ligt sinds menschenheugenis, van ouder tot ouder een voetpad, waar 15 van onze schoolkinderen passeeren. Nu behoort het land, waarover het voetpad loopt, aan twee vrijzinnige landeigenaren. Deze hebben op Zaterdag 13 Januari de vonders enz. weggehaald en het pad daardoor gestremd. Natuurlijk met de kenmerkende bedoeling, dat de ouders hun kinderen van onze school zouden afhaken en ze naar een andere zenden. De ouders zijn echter wijzer geweest en zullen probeeren of er ook nog recht bij de autoriteiten is tegen dergelijke vrijzinnige praktijken; en onze school telde 15 Januari - Gode zij dank - 114 leerlingen.

En dat alles, niettegenstaande onze Gemeenteraad, die in meerderheid anti-revolutionair is, de openbare school altijd heel loyaal behandelt en er meer dan één openbare school in Achtkarspelen is, waar een onderwijzer overcompkeet is. Ik hoop echter, dat onze raadsleden het inzien, dat aan dergelijke toestanden een einde moet komen.

H. geachte Redactie, dankende voor de plaatsruimte, ben ik Fwijzel 27 Januari, 1912. Hoogachtend, Uw dw. dn.

J. Strating.

Wij danken den heer Strating voor zijn interessant schrijven. Er blijkt duidelijk uit, dat het kwaad, 't welk men bij ons zoekt, bij anderen bestaat. Men oefent op ons nauwgezette controle uit. En daar is niets op tegen. Maar laat ons ook eens zien, wat er op 't gebied van 't openbaar onderwijs gebeurt. Wij houden ons voor allerlei mededeelingen aanbevolen. — Redactie —

„ Af en toe komt de Fanfari uit Drogeham, om onze ledenvergaderingen wat op te helderen ”

*

We hebben herstond de ouders raad verstrekt en ze naar een kundigen rechtsgeleerde verwezen, n.l. Dr. J. Bolt te Groningen. Helaas het gevoerde proces over het voetpad is verloren.

* De secretaris maakt melding van het feit, dat de penningmeester aan de leden, die als getuige zijn opgetreden, een schadeloosstelling van f1.- zal uitkeren.

Toch hebben de kinderen uit de z.g. mieden een beter pad gekregen doordat in 1914 het steuncomité een voetpad langs de Nieuwe Weg (= Miedreed, (H.)) heeft gelegd met toestemming van het waterschap.

In de jaarvergadering van 1913 werd in de plaats van J. v. d. Veen gekozen H. F. v. d. Wal. Onze Secr. werd in het vorige jaar herkozen. In de plaats van H. M. Siphema, die in Jan. '13 in 't huwelijk was getreden met meester Duijst, werd benoemd H. J. de Graaf, oud leerlinge onzer school.

De heer A. v. d. Meer, die in 't voorjaar van 1913 slaagde voor zijn onderw. examen, werd benoemd als volontair.

Meester Visser en v. d. Meer moesten onder de wapenen; als tijdelijk onderwijzer werd aangesteld de heer A. Toornstra te Dokkum. De kerkeraad der Geref. Kerk te Twijzel en die van Cestrum hebben beide ten allen tijde het recht ken-

* Op de ledenvergadering in 1913 is de heer Jelle van der Veen aan beurt van aftreden. Zoals wel vaker voorkwam, werd hij toch herkozen. Hij wil evenwel maar liever niet weer in aanmerking komen. Hoewel er nog al wat pressie op hem wordt uitgeoefend, hakt hij de knoop door en laat de aanwezigen weten, "dat hij niet gaarne wederom in het Bestuur zou zijn, daar hij vaak in 't nachtelijk alleen een slecht pad moet lopen."

Lehrer: Juffr. Kuart, Meester Duijst, Flaring de Boer, Sieberen Brouwer, Sjouke Geertsma, Jan Sij. Boersma, Kees Stikma, Me. Detmar, Jke Heidebuurt, Meester de Vries, Meester Strating.

2de rij: Klaaike Adema, Boukje Geertsma, Jantje W. de Haan, Sjoukje de Boer, Trijntje C. Henstra, Kalkje Brouwer, Griet Sij. Boersma, Trijntje v. d. Hand, Joubkje Sij. Boersma, Anna Sij. Boersma, Johanna Sij. Boersma.

3de rij: Boukje Adema, Trijntje D. Boersma, Elske P. Gjepekema, Mieske D. Boersma, Anneke Detmar, Kalkje Stikma, Klaske de Boer, Catherina v. d. Hand, Gelske v. d. Hand.

Voor: Hennie W. de Haan, Ybelkje W. de Haan, Mient Sij. Boersma, Klaas P. Gjepekema, Johannes Andri. Nicolai, Pieter Geertsma, Heinze de Boer, Anna P. Gjepekema, Jinke Jellema. Foto-1924/25-

Meester Duijst huwde in 1913 met Klaaike Sipkema, die tot * die tijd handwerkonderwijzeres was aan de school. Ook dit huwelijk heeft niet lang mogen duren. Slechts 8 jaar waren ze samen. Aart en Sjoerd waren hun kinderen, toen ze in 1921 stierf. Meester is in 1924 hertrouwd met Yfje Rindertsma. Uit dit huwelijk werden ook twee kinderen geboren, nl. Piet en Fien. Meester werd in 1940 op 60 jarige leeftijd gepensioneerd. Hij is overleden in 1960. Zijn tweede vrouw stierf in 1974.

nis te nemen van het onderwijs onzer school.

Met het Rijksschooltoernicht, evenals met dat van C. N. S. O., leefde de school steeds op zeer goeden voet. Nimmer werd er een wanklant over het onderwijs gehoord.

Met grooten dank aan onzen God kunnen we zeggen, dat de school, reeds in haar korten tijd van bestaan, zegen voor hoofd en hart heeft afgeworpen.

Dit jaar verblijdde de Heere ons nog op bijzondere wijze. We Gen. Rinzema, waarvan Antje onse hypotheek houdster was, gingen lichamelijk achteruit. Dagelijks werd de toestand erger. Met meester Stikma van Bedum en K. J. de Vries besprak ik de financiële toestand, daar er voorzeker, bij sterfgeval niet gemakkelijk een hypotheek op die voorwaarden weer te verkrijgen was. Ze beloofden nu hun steun en enkele uren voor haar sterven legateerde Mej. Antje Rinzema ons de hypotheek met de verschenen rente. Ziedaar Gods hand!

Hij zag in gunst op ons van Boven! Hie, geachte lezers: in 't kort heb ik u de wording onzer school en de historie der eerste 10 jaren medegedeeld.

Ja, daar staat nu een dubbele streep. Is het geschrift van de heer Strating hiër mee afgelopen? Nee, maar om met Strating te spreken, is het mij nu een behoefte des harten, om even een heel persoonlijk woordje hier tusschen te voegen. Want - wat is het geval? De school bestaat 10 jaar en het is dus het jaar 1915! En - in dit jaar is Ds. G. J. Weijenberg overleden! Toch wordt hierover met geen woord gerept. Niet alleen, dat het in het geschrift van de heer Strating niet wordt vermeld, (dat is misschien nog te begrijpen, als men een verslag moet maken over 25 jaren), erger, veel erger vind ik het feit, dat men nergens iets vindt over deze gebeurtenis, niet in de notulen van de bestuursvergaderingen, niet in de verslagen, die gemaakt zijn van ledenvergaderingen, niet in een jaarverslag over 1915. En dan is mijn vraag: Hoe kan zo iets? Het mag dan waar zijn, dat ds. Weijenberg in zijn laatste levensjaren laboreerde aan een zwakke gezondheid, maar is dat een excuus? Hij was toch lid van de Schoolvereni-

Achter: Meester Strating, Juffr. Kwart, Bastiaan de Haan, Jacob
Kuidersma, Johannes R. Merkus, Minne v. d. Bij, Gauke Douma,
Willem Finstra, Jan v. d. Bij, Meester Duijst.

2de rij: Klaske Boersma, Feitje Riemersma, Frijntje van der Bij,
Grietje R. Merkus, Anna Fliemstra, Meester de Vries, Anna
Bijker, Sietske Douma, Jantje Wielsma, Rutske Wielsma.

3de rij: Thona (Hongaars meisje bij P. v. d. Kooi), Anna Kamminga,
Anna Kooistra, Geertje Dijkstra, Yfje Kamminga, Griet
v. d. Kooi, Nannie Boordsma, Dieke Riemersma, Joutje Dam,
Pieterke Douma, Fokke Dam.

Voor: Doeke Wielsma, Jan Wielsma, Willem Wielsma, Pieter
v. d. Bij, Gerrit Bouius, Joutje Bouius, Sietske Dam,
Yikke v. d. Kwaag, Fimkje de Haan. Foto - 1924/25 -

Op een gegeven ogenblik wordt er geconstateerd, dat de *
bomen op het schoolplein toch wel erg veel licht wegne-
men. De meest hinderlijke exemplaren worden dan ook
het slachtoffer. De laatste vier hebben het loodje moe-
ten leggen, toen tegen het eind van de dertiger jaren
het plein met tegels werd geplaveid.

ging? De ledenvergadering van 1913 werd nog door hem met dankgebed gesloten! Hij was toch bestuurslid geweest? Hij was toch een aantal jaren voorzitter geweest? En — wat voor mij het zwaarst weegt: Hij was één van de dertien, die in 1899 de eerste stap zetten, om te komen tot de oprichting van een Christelijke school alhier. Een werker van het eerste uur dus — en dan — als die school in 1915 zijn tweede lustrium viert, wordt zelfs zijn naam niet genaemd, terwijl het pas twee maanden geleden was, dat hij het tijdelijke voor het eeuwige had verwisseld. Kijk, als mensen zo kort van memorie zijn, is het wellicht goed, dat soms namen in steen vereeuwigd worden. Ik liet hierbij een afbeelding van de gevelsteen, die in een houten lijst gevat, een plaatsje heeft gevonden in onze nieuwe school. Ik hoop eerst, dat deze steen daar tot in lengte van jaren getuigenis zal afleggen van het werk van deze predikant, en in de tweede plaats, dat ik op deze manier toch een zekere rehabilitatie van ds. Weijenberg heb bewerkstelligd! Zo, dat moest me even van het hart. Nu volgen er weer twee zwarte lijnen — en daarna laat ik de heer Strating op nieuw aan het woord.

— H. v. d. Bij —

GERF. SCHOOL
De eerste steen gelegd
door den Welverw. Heer
DS G. J. WEIJENBERG
den 2. 10. 05.

Foto.
 L. A. v. d. Bij.

Achter: Meester Duyst, Meester Strating, Janke Bruining, Klaske de Boer, Frijntje Adema, Pieterke Douma, Gimmkje de Haen, Riemkje Adema, Boukje Adema, Meester Eekhof, Juffr. Goedhuis.
2de rij: Albert Strating, Dieke Riemersma, Felkje Riemersma, Anna Kamminga, Maaike Adema, Klaske Aukema, Froukje Veenstra, Anneke Detmar, Ytje Kamminga, Hendrika Strating, Jan Bruining.
3de rij: Rutke Bruining, Jikke de Vos, Jeltje Bouma, Cornelis de Boer, Heinze de Boer, Simon Aukema, Sjoerd Duyst, Willem Adema, Fienke Thwart, Frijntje Veenstra, Cofa Veenstra, Henk Strating.
Voor: Pieter de Boer, Klaske Boersma, Fienke Kamminga, Gijtske Adema, Griet Beerda, Eke Beerda, Jolle Aukema. Foto - 1928 -

Hiernaast leest u van de duurtetoeslag, die het onder-*
 wijzend personeel ten deel valt. Maar dan zijn er na-
 tuurlijk wel meer gezadigden. De schoolschommaker
 wil ook een graantje meepikken en dan schrijft de secr.
 dat „er een aanzienlijke salarisverhoging is gevraagd
 vanwege de tijd der nooden.“
 (nou ja, vergissen is menselijk.)

Weer zijn een tiental jaren heengeseld en wat is er veel geschied in dien tijd.

Twintig jaar heeft de school nu bestaan; we naderen met rasse schreden het zilveren feest. Het tweede tiental jaren was gansch anders dan het eerste; het was meer een strijd om te behouden hetgeen men had, een rustige uitbreiding van de invloed op het volksleven te Twijzel en omgeving. Laten we in 't kort de historie teruggeven.

Daar meester Visser spoedig terugkwam, verliet meester Toornstra ons weer. Wegens den duren tijd der mobilisatie kregen de onderwijzers een duurtetoeslag, eerst van f50.- later van f100.-. Het herhalingsonderwijs, dat hier vanaf 1906 gegeven werd en waarvoor telkens een flink aantal leerlingen zich opgaf, moest in de jaren 1917 en 1918 worden stopgezet wegens gebrek aan vuur en licht.

* „Door gebrek aan licht worden er deze avond geen notulen gelezen.“

In 1919 werd weer begonnen; nu door de beide onderwijzers. Bij de wet De Visser heette dit onderwijs: vervolgonderwijs. 't Kon ook wel genoemd worden: het „vervolgde“ onderwijs. Eerst een keurslijf van wetten en regels en — tenslotte de stop toegedaald; in 1923 werd voor 't laatst dit onderwijs gegeven, wat zeer te betreuren valt.

Meester

Dou van morgen
wel in de pauze naar
huis mogen Want we
zouden naar Leuwarden

Gegruet

Achter: Meester Eekhof, Meester Duyt, Gelske v.d. Land, Anneke P. Gjepekema, Janke Jagersma, Trijntje D. Boersma, Keesje D. Boersma, Catharina v.d. Land, Anna Meijer, Hilfje v.d. Meer, Anna v.d. Meer, Juffr. Goedhuis, Meester Strating.
2de rij: Anna Brouwer, Willem Brouwer, Sietske Dam, Geertje Meijer, Aaltje Stiksma, Elske P. Gjepekema, Anna S. Boersma, Jonkje Dam, Hilfje Bijker, Minke G. de Bruin, Sietske Merkus, Johanna S. Boersma, Jantje v.d. Meer.
3de rij: Jantje Meijer, Joh. S. Nicolai, Fokke Dam, Klaas P. Gjepekema, Joh. Andries Nicolai, Mient S. Boersma, Jan G. de Bruin.
Voor: Jantje Brouwer, Fekje Meijer, Griet v.d. Kooi, Marike Dam, Janke v.d. Land, Rolkje Jagersma, Griet Andri' Nicolai. Foto-1928-

Meester Duyt behaalde wel de hoofddact, maar hij had * het niet nodig geoordeeld daarvoor als onderling te bedenken. Twee broeders verschijnen op een bestuursvergadering om te vragen, of Meester Duyt niet één of twee maal vrij kan krijgen, teneinde de classisvergadering te kunnen bezoeken.

* „ Er wordt voorgesteld, om 't Hoofd der school een gift te geven, wegens zijn a.s. Huwelijk zoo is dan besloten om hem te geven 50 Gulden, dat hij dan zelf daar wat voor kan kopen tot een aandenking van het schoolbestuur. Daar deze som wel wat veel is voor zijn a.s. Huwelijk zal daarbij inbegrepen zijn wegens het tienjarig bestaan der school, een extraatje van 5 Gulden per jaar, dat hij voor de ijver, die hij voor de school heeft gedaan, ook wel mag hebben.

(Maak het nou een beetje, Bestuur! $10 \times 5 = 50$ volgens Eardjens; waar is nou dat huwelijkscadeau gebleven?)

Het H.d. Sch. mocht onder Gods regen in 1918 de landbouwacte, in 1921 de tuinbouwacte en in 1924 de aantekening voor de pluimveeteelt behalen. Hij trad als hoofd der cursussen in die vakken op.

De onderwijzer Duijst haalde in 1917 de hoofdacte, in 1919 akte schoolraad met aantekening van C. N.S.O en G. S.V. Op de jaarvergadering van 1918 werd A. Nicolai Rzn. in de plaats van H. J. v. d. Wal als bestuurslid gekozen.

Onder architectuur van H. J. v. d. Wal werd het schoolhuis verbouwd en opgeknapt door G. J. v. d. Wal in 1920.

Het personeel werd in 1919 uit den financieelen nood gered door de salarisregeling van minister de Visser. In de vergadering van 7 Jan. 1920 nam de penningm. de hr. F. J. Hoeksma afscheid wegens vertrek naar elders; hartelijk dank voor zijn arbeid aan de school. In zijn plaats werd gekozen de hr. H. Brouwer te Kooten, die in 1926 aftrad en bedankte, waarvoor gekozen werd de hr. A. de Haan te Kooten.

Daar voor de verbouw van het schoolhuis geld noodig was, werd f 3000 à 5 pct. geleend bij den heer J. Mulder te Groningen.

In 1920 haalde onderw. R. Visser de akte Wiskunde, wat ten gevolge had, dat hij korten tijd daarna vertrok als onderwijzer aan de Mulo school te Coevorden. Tien jaar had hij met eere onze Christelijke School gediend.

Wegens vertrek en bedanken moesten er op de jaarvergadering van 1921 drie nieuwe bestuursleden gekozen worden: J. Hooik, Voorz. vertrok; B. v. d. Meer Secr. en H. Nicolai Pen. bedankten. Een woord van hartelijken dank voor al den arbeid, die ze aan de school gewijd hebben, is hier zeker wel op zijn plaats. Gekozen werden J. Boersma, G. v. d. Wal, en B. Hénstra, zodat het Bestuur nu als volgt was samengesteld: J. Boersma, voorz. G. v. d. Wal, secr. S. Top, penningm. H. Brouwer, Alg. Adj. en B. Hénstra.

In het jaar 1917 is op 13-jarige leeftijd overleden *
Harten Gjepekema, leerling van de school. De kinderen van de hoogste klas zijn mee geweest op de begrafenis.

Op de ledenvergadering van 17 Jan 1919 blijkt uit *
het jaarverslag over het afgelopen jaar, hoe de vrese-
lijke Spaanse griep ook hier heeft rondgewaard.

Om maar een paar gevallen te noemen: Op de foto's uit 1913 ziet u Ynskje Merkus als opgroeiende jonge vrouw en op een andere foto de kleine Gerrit Kooistra op de arm van zijn moeder. Welnu, deze twee zijn overleden aan genoemde ziekte.

Ook meester Schating heeft de ziekte in ernstige mate gehad, maar hij mocht gelukkig weer herstellen.

In de hierboven genoemde vergadering was ook aanwezig *
Ds. W. de Roos, Geref. predikant te Eestrum.

Hij hield een rede over: „De opvoeding van het Kind in de eerste en de tweede levenstijd.”

Nog geen half jaar later (op 7 juni) stierf deze, nog zoo jonge predikant aan een verraderlijke ziekte.

Hij ligt in Eestrum begraven. Hoewel hij de gemeente maar kort had mogen dienen, had hij een grote plaats weten te veroveren in de harten van zijn gemeenteleden.

Hij was een zoon van Ds. O. de Roos, predikant te Rinsumageest.

In de plaats van onderw. Visser werd benoemd de hr. P. Koelmans; deze vertrok weer in 1924; in diens plaats kwam de onderw. H. de Vries, die na een verblijf van slechts 11 maand ook weer vertrok. In die vacature werd benoemd de heer H. Eekhoff.

Onze school sloot zich in 1921 aan bij G.S.V.; in dit jaar had ook de verplichte schatting der school plaats, n.l. door de h. h. Feddema van Reewarden, H. F. v. d. Wal en G. J. v. d. Wal van Engesel.

Langzamerhand werd Gereformeerd Eestrum grotendeels ontrouw aan het beginsel; kinderen van Geref. huize gaan nota bene naar een school van C. V. O. Daar het Suppletiefonds, bij de nieuwe schoolgeldregeling, door het gemeentebestuur vastgesteld, geen reden van bestaan meer had, kon dit worden opgeheven. Een woord van hartelijken dank aan de leden er van voor hun moeizamen en vaak ondankbaren arbeid mag niet achterwege blijven.

In 1923 trad de onderw.es in de nuttige handwerken, Mlej. J. de Graaf in het huwelijk. Vele jaren heeft ze haar arbeid vrouw en ijverig aan de school verricht. Uit een p. tal sollicitanten werd in haar plaats benoemd Mlej. B. Kwast te Buitenpost. Het innen der schoolgelden werd, wegens geraken moeilijkheden, overgedragen aan het Gemeentebestuur.

In 1924 is ook aan de school verbonden geweest als assistent, wegens dienstplicht van den onderw. Ekhschhoff, de hr. Siebenza van Boornbergum van 1 Sept - 13 Dec.

Ook de Commissie van Toezicht op het handwerkonderwijs, ont-
 kwam niet aan de wet der verandering. Ze bestond toen uit
 Mevr. Ds. de Huart, vr. G. Brouwer, vr. Mennen, vr. Geertsma en
 vr. A. Piemersma. Het Lokaal-Comité voor de Unie-collecte
 deelde een zelfde lot; nu bestaat het uit: L. Detmar, voorz.
 S. v. d. Wal, D. Veenstra, M. v. d. Rand, J. Stel en C. Bruining. En
 Thiedaar - in 't kort het overzicht der historie van de eer-
 ste 20 jaren.

De laatste 5 jaren zijn ongeveer in dien zelfden brant voor-
bijgegaan. De heer S. Top, die jarenlang trouw en secuur on-
ze school als penningmeester had gediend, verbroek blei '30

„De heer S. Top, die $17\frac{1}{2}$ jaar in het bestuur heeft gex- *
ten, waarvan 10 jaar als penningmeester, wordt harte-
lyk bedankt en krijgt als blijk van waardering een
barometer aangeboden.”

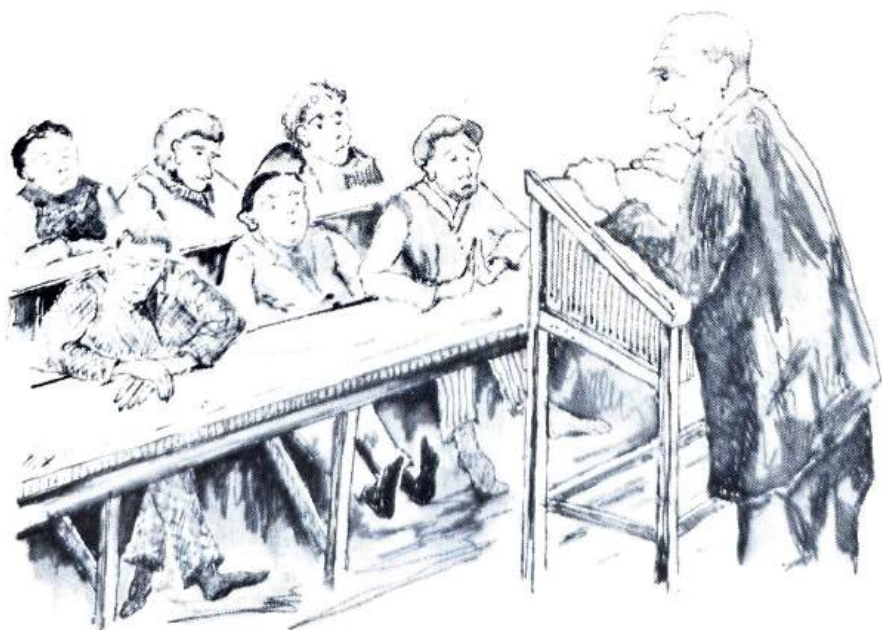
naar Buitenpost. In zijn plaats werd op de ledenvergadering
van 8 Mei 1930 gekozen de heer J. Jacobi te Twijzel. Het bestuur
der school is nu aldus samengesteld: J. Boersma, voorzitter,
Gj. v. d. Wal, secretaris, J. Jacobi, penningmeester, B. Henstra,
algemeen adjunct, en A. de Haan.

De Commissie van Toezicht op het onderwijs in de nuttige

Als er vlak buiten de landsgrenzen een hevige rev- *
lutiegeest alles op z'n kop zet, is het niet zo verwon-
derlijk, dat daar ook wel eens een vonkje van kan
overspringen —

Uit de notulen van de ledenvergadering - 17 jan. 1919.

„Er werd door Sj. Boersma nog al wat opmerkingen op
School en Bestuur, er heerste nog al vrij wat Revolutie-
geest onder de Vergadering. Maar de Heere heeft het
wel gemaakt. Toen de Voorzitter vroeg wat er tegen
de school en bestuur was te zeggen, was er niemand
die er meer de mond van opende.”

... was er
niemand
die er
meer de
mond van
opende.”

handwerken bestaat uit: vr. G. Brouwer, vr. A. Piemersma,
vr. Junc Nicolai Joh. en, vr. W. Beerda en vr. J. v. d. Kwast.

Het jaar 1927 was een rijkte-jaar. Eerst kreeg de onderwijzer J. Eekhoff richte-verlof van Januari - 31 maart. In zijn plaats kwam de heer J. Stulp te Oenkerk; later kreeg de handwerkonderwijzeres Mej. B. J. Thwart richte-verlof van 3 Mei - 30 September. In haar plaats kwam Mej. A. Goedhuis van Eestrum. Ook onder de kinderen heerste een gevaarlijke richte. Gelukkig werd niemand door den dood weggenomen.

* Vanaf 1922 wordt de scheiding tussen de Rijksbijdrage (salarissen) en de Gemeentelijke bijdrage (exploitatie) een feit. Voor die tijd kwam alles uit de Rijks-schatkist.

Het jaar 1920 was van belang, daar opnieuw de Koninklijke goedkeuring moest worden aangevraagd over de Statuten en het Reglement moest worden bijgewerkt. Besloten werd dit in handen te stellen van een commissie, gevormd door 2 leden van het Bestuur n.l. de heeren B. Henstra en A. de Haan, 2 leden uit de Vereeniging n.l. de heeren H. F. v. d. Wal en G. Nicolai, Joh. zn, en 1 van het personeel n.l. J. H. d. School. Deze commissie was zoo gelukkig al hare voorstellen op de ledenvergadering van 22 Augustus 1920 te zien aangenomen met algemeene stemmen. De Koninklijke goedkeuring volgde hierop.

Cok kwam de school langzamerhand in het bezit van een goede bibliotheek, tellende 300 nummers, waar een heel druk gebruik van gemaakt wordt, zelfs door lieden buiten onze schoolkring.

Ziehier in 't kort de geschiedenis onzer Chr. School. Ik zal de eerste zijn te bekenen, dat ze onvolledig en ietwat dor is geweest. Mijn doel was ik tot erkentenis te brengen, dat

* De Inspecteur stelt voor, om in de eerste klas de leien af te schaffen. Het bestuur hiervan in kennis gesteld door Meester Strating, is reer beslist in zijn uitspraak, dat dit voorstel niet zal worden opgevolgd.

Achter: Zuffr. A. Goedhuis, Meester Eekhof, Pieter v.d. Bij, Geert v.d. Wal,
Pieter Geertsma, Jan v.d. Bij, Jan Wielsma, Doeke Wielsma, Brucht
Kootstra, Meester Strating, Meester Luyt.

2de rij: Sjoerdje Geertsma, Anna Kooistra, Jeltje
Steltman, Lukske Wielsma, Klaske Henstra, Boukje Geertsma,
Geertje Dijkstra, Yikke v.d. Kwaaq, Griet Kootstra,

3de rij: Jan Kijlstra, Henne Daniël Wijma.

4de rij: Hendrikje v.d. Bij, Jantje Wielsma,
Pietje Feitsma, Fetje v.d. Kwaaq, Sietske Jacobi.

Voor: Bein Steltman, Wietse v.d. Kwaaq,
Petrus Feitsma,

Foto - 1928 -

In het jaarverslag over 1928 wordt vermeld, dat van *
de hand van Meester Strating een boekje is versche-
nen, handelend over „Kippen en Eenden.” Ook is er
een herdruk verschenen van „Enige belangrijke jaar-
tallen met aantekeningen uit de geschiedenis der
Christelijke Kerk,” wat eveneens door hem geschreven
was.

xie blz - 64

de Heere hier wat grootsch gewrocht heeft. Keker, vele mensen hebben het voorrecht gehad, hieraan te mogen mede-arbeiden. Maar toch herhaal ik het, ziende op den voorspoed en bloei onzer school, met 50 leerlingen begonnen en nu 115; in de eerste 10 jaar tijds ongeveer 10.000 vooruitgegaan, en dat alles niet tegenstaande veel tegenwerking en laster en haat; en soms niet alleen van de zijde der vijanden, dan - ik herhaal het:

— Soli Deo Gloria. —

Broeders en Zusters! Laat ons heden allen den Heere ootmoedig en hartelijk danken voor Zijne genade aan onze Chr. School; daarbij tevens biddende, dat Hij Zijn beschermende hand steeds over haar uitgestrekt houde!

Want - laten we dit niet uit het oog verliezen - er dreigt gevaar! Gevaar van verslapping; heeft Dr. Kuyper niet gezegd: Weelde ontrenuwt, voorspoed verslapt?

Gevaar van valsche gerustheid door te zeggen: Het onze school is het in orde, dat ken zoo wel. En dat is niet zoo! Nog hebben we niet al de kinderen, die er konden en die er moesten zijn. O, bestuur en ouders te zamen, spant daar toch al uw krachten voor in, opdat niet in den grooten dag des oordeels, die kinderen u verwijten: 't Is uw schuld, dat ik niet in het zuivere Woord Gods ben onderwexen, gij hebt onze ouders niet vermaand ons daarheen te zenden.

Het derde lokaal onzer school is geopend. Wanneer zal dit met het vierde geschieden?

Aan u het antwoord! Dat zal grootendeels afhangen van uw activiteit, van uw ijver, van uw liefde en toewijding voor de zaak des Heeren!

Oud. leerlingen der Chr. School te Ewijzel! - Zijt ge vrouw gebleven aan die school en aan de beginselen, waarin ge daar onderwexen zijt? We vragen u dit met grooten ernst. We binden deze vraag op uwe consciëntie! Het Unieblaadje van 1930 zegt zoo terecht:

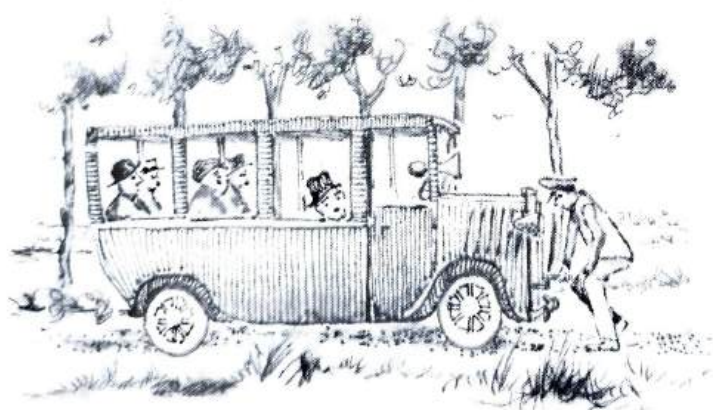
„ Vrouw zijn is de schoonste deugd. Zij is het geheim van alle kunnen, de verreiking der overwinning. De herinnering daaraan is zoo noodig, om trage handen en slappe knieën sterk te maken. Zij doet ons voelen, dat wij ons hebben te

schamen over elke inkrinking. Hij voorkomt, dat wij hoogmae-
dig zonden worden over ons doen. Zoo brengt hij ons tot wat
de kracht, de zekerheid en berieling is van al ons doen;
immers, gedachtig aan Gods vrouw, voelen wij ons altijd
beschaamd. Al wat wij deden, was zoo onbeduidend. Indien
God het niet had geregend, wat zou het zijn geworden?

De zomerrijd (men noemde dat toen „nieuwe tijd“), *
brengt de tongen nogal in beweging. Na lang heen en
weer gepraat, wordt met 3 tegen 2 stemmen besloten, dat
de ochtendschoolrijd is zomers een half uur zal worden
vervroegd. Dat wordt dan van 8-11 u. en van 1-3 u.

Onbrouw is ook een sterke macht, maar één, die vernietigt.
Hij breekt den wil, den moed, de geestelijke kracht. Hij is de
dood voor alle berieling, en kan, in korten tijd, afbreken,
wat jaren van arbeid hebben opgebouwd.

Daarom blijve de Unie-collecte eene zichtbare prediking van
de vrouw van ons volk aan zijne School met den Bijbel.”

Het Bestuur
verplaatste zich
al vroeg per
automobiel. Zo
wordt op 27 nov.
1929 besloten, dat
het bestuur en
het personeel
samen de ver-

gadering van Geref. Schoolverband in Leeuwarden zullen
bezoeken, en dan wel met de bus, eigendom van en be-
stuurd door B. Reitsma.

De tijden zijn ernstig en droevig. Rondom heerst onrust en
verwarring. Hardbevingen worden op vele plaatsen waarge-
nomen. Zouden we 't einde van deze wereld tegemoet snellen?

Er zijn geleerde, godvruchtige mannen, die dit waarschijnlijk achten. 'We weten het niet.' Maar 't is spoedig, 't is later, eens gaat het profetisch woord van Da Costa in vervulling:

Op 's hemels wolken zal Hij komen
Die aan dien nacht een einde maakt!
Die, in Zijn heem'len opgenomen
Het troostwoord uitsprak: "Wacht Hij! waakt."
Hij komt, naar Wien Gods schepselen smachten,
Wien 's werelds eeuwen tweemaal wachtten
Wien de aard reeds eenmaal heeft gebaard.
Het lam, Wiens bloed hier heeft gevloten,
De heeuw, uit Isai gesproken,
De man der smart, de God der aard!

Is 't wonder, zoo de heu'len rooken?
De bergen wagg'len als van schrik?
Des Afgronds ingewanden koken,
Verbeidende het oogenblik,
Als van Zijn heiligen omgeven,
Die Zijn barbaer herroept in 't leven
De groote Koning komen zal
Om van der eeuwen eeuwigheden,
Den kop der Hel slang plat te treden
Bij 't hemelsche triomfgeschal?

In dien grootschen stonde zullen wij met onze kinderen geroepen worden voor den rechterstoel van Christus om rekenschap te geven van al ons doen en laten, maar ook en vooral van de opvoeding en het onderwijs onzen kinderen gegeven.

De groote Kindervriend geve, dat wij daar allen, gereinigd door Zijn bloed, zonder verschrikking mogen verschijnen!

Gwijzel, 29 December 1930.

J. Strating.

Foto: L. A. v. d. Bij.

Een van de boekjes, door Heester Strating geschreven, waar over ik al een notitie maakte op bladzijde 60

Dat was dan het gedenkboekje, dat Heester Strating in het jubileumjaar 1930 schreef. Het is aantrekkelijker geworden, door alles, wat ik er nu aan heb toegevoegd.

De oorspronkelijke tekst heb ik evenwel onveranderd overgenomen. Een enkele maal heb ik me vergist met de oude spelling.

U moet het boekje wel lezen door de bril van de toen levende generatie en dan nog kan ik me voorstellen, dat u hier en daar een vraagtekenje zou willen plaatsen.

Dan gaan we nu verder met het door mij geschreven overzicht over de laatste vijftig jaren.

De dertiger jaren.

A. Symptomen van een crisistijd.

Het was niet gemakkelijk in de jaren dertig. Op economisch terrein was er een zodanig ongekende recessie ingetreden, dat er op elk terrein beruigd moest worden. Het de dag namen de moeilijkheden toe en vooral in het bedrijfsleven kwamen de klappen hard aan; de al wat oudere lezer zal zich ongetwijfeld herinneren, hoe in onze specifiek agrarische provincie ettelijke boeren in die jaren het loodje hebben moeten leggen. Dan kwam, zoals het zeer beeldend werd uitgedrukt: „de boelquodstafel foar de skuordoarren.“ De landsregering kon niets doen, want de schatkist was leeg. Het spreekt haast voor zichzelf, dat ook de gemeentelijke financiën deelden in de algemene malaise; ook op dit niveau was schraalhans kennemeester en een logisch gevolg daarvan was weer, dat de schoolbesturen ook erg krap bij kas kwamen te zitten.

Het hoeft dan ook niet te verwonderen, dat men op zeker moment het volgende gebeuren in het notulenboek tegenkomt: „Meester Strating wil graag het één en ander vertimmerd hebben in en aan de schoolwoning. Het bestuur is wel genegen, om aan deze wens te voldoen, maar ze stellen wel de voorwaarde, dat meester dan de rente moet betalen van het bedrag, dat voor de betaling van deze werkzaamheden zal moeten worden opgenomen. Meester laat evenwel weten, dat hij hiertoe niet genegen is en dan raakt de hele zaak geruisloos van de baan.

Bovengenoemd verhaal vond plaats in 1929. De crisis van de dertiger jaren kwam niet zo maar uit de lucht vallen; reeds tegen het eind van de twintiger jaren was al merkbaar, dat de conjunctuur over zijn hoogtepunt heen was. Meester Strating doet in het voorjaar van 1930 een nieuwe poging, om iets gedaan te krijgen. Naar zijn me-

Achter: Willem Adema, Pieter v.d. Bij, Heinze de Boer, Gerrit Bouius, Jan Wijma, Cornelis de Boer.

2de rij: Meester Eekhof, Meester Duijst, Doetje v.d. Bij, Jeltje Bouma, Griet Beerda, Eke Beerda,

Frijntje Veenstra, Sjoukje v.d. Bij, Juffr. Thwart, Meester Strating.

3de rij: Janke Bruining, Berendje Bouius, Frijntje D. Boersma, Riemkje Adema, Boukje Adema, Griet H. Stikma, Hendriktje v.d. Bij.

4de rij: Pika D. Boersma, Froukje Bouius, Renze de Boer, Germ Beerda, Sieberen Adema, Simon Dijkstra, Jacoba Veenstra, Henk Strating.

Voor: Pieter de Boer, Douwe Dijkstra, Klaas Bouius, Jouke Bouius,

Foto - 1930. -

Ook een stemming verloopt niet altijd zonder incidenten *
Op één van de ingeleverde stembriefjes staat een beschuldiging geschreven, die betrekking heeft op één van de kandidaten. De beschuldiging wordt van de hand geworpen en de stem wordt ongeldig verklaard.

ning moesten de beide kamers nodig geschilderd worden.

Het bestuur vindt het goed. Eén kamer zal met één onder handen worden genomen en de andere moet wachten tot de wintertijd (- was de winterschilder toen ook al goedkoper? -). Al te veel haast met de uitvoering wordt er blijkbaar niet gemaakt, want op de bestuursvergadering van 16 sept (n.b.) wordt besloten, dat de voorritter met schilder Reiding zal praten over de prijs van het verven van één kamer. Sape Wijma zal eventueel ook nog mogen inschrijven. En of het er nou ooit van gekomen is, weten we niet, want in de notulen leest men hier verder niets meer van. Met het notulenboek was het in dat jaar ook wel een toestand. In verband met het aanstaande jubileum had eerst het H.d. Sch. het boek ter insage moeten hebben, om er gegevens voor zijn herdenkingsboekje uit op te diepen; nauwelijks was het terug, of er was al weer een gezadigde, om het een poosje mee te nemen; dere keer was het ds. F. Scholte (destijds de plaatselijke Gereformeerde predikant), die zich moest prepareren op de te houden feestrede tijdens de jubileumsamenkomst.

Als na verloop van tijd het boek weer op zijn bestemming is weergekeerd, blijken de aantekeningen over de ledenvergadering roek te zijn. Die vergadering was op 15 okt. gehouden. De secretaris vermeldt de vermissing op de bestuursvergadering van 10 jan 1931. De aantekeningen zijn toch weer boven water gekomen, want het verslag van 15 okt. staat keurig in het boek en ook nog precies op de plaats, waar het hoort. Blijkbaar heeft de secretaris er een blad voor opengehouden.

Daarbij kwam voor al de bestuursleden nog extra drukte vanwege de jubileumviering en als dan Henslotte ook nog het secretariaat van G.j. v.d. Wal via een interim-periode van Andr. Nicolai overgaat naar H. Brouwer heeft het niemand te verbazen, dat het schilderen van één of twee kamers uit de gezichtskring van het bestuur is verdwenen.

Hier volgt nog een voorval, waarvan de preciese afloop ons uit de notulen niet duidelijk wordt.

Achter: Juffr. Kuwert, Meester Strating, Dieke Riemersma, Jeen v.d. Wal, Jan J. Stel, Bein Steltman, Geert v.d. Wal, Johannes de Klein, Fokke Dam, Jelle J. Stel, Jeltje Steltman, Meester Duijst, Meester Eekhof.

2de rij: , Maaike Dam, Bethe Gjepekema, Sieb de Klein, Hendrika Strating, Gelske v.d. Land, Anneke Gjepekema, Janneke v.d. Land, Jikke de Vos, Cornelis Mierhus.

3de rij: Henk Strating, Germ Kempenaar, Hippie Riemersma.

4de rij: Jan Mulder, Ruurd Mulder, Hendrik Mulder, Siert v.d. Land.

Voor: Jan G. de Bruin, Jelle Mierhus.

Foto - 1930 -

Op zeker moment lijkt men be- *
gaan te zijn met het lot van de over-
blijvende hinderen, die hun soms
droge broodkorsten met veel moeite
naar binnen moeten proppen. Er
wordt dan besloten, dat er thee zal
worden geschonken, maar alleen zo-
lang de hachels aan zijn in school.
(De rest van het jaar zullen ze hun
„natje“ bij de pomp moeten halen).

In 1932, op de 12 april komt een schrijven van het gemeentebestuur ter tafel, waarin verrocht wordt een bedrag van f199.25 over te maken. Dit was een waarborgsom, die nog betaald moest worden, omdat de gemeente in 1929 het schoolplein had opgeknapt. De kosten hiervan waren f995.- geweest.

Op z'n minst mag het toch wel heel merkwaaardig genoemd worden, dat in geen enkel verslag van alle bestuursvergaderingen, die in die jaren gehouden zijn, ooit gerept wordt van een opknaptbeurt van het schoolplein.

Hoevel de uiteindelijke afloop niet vermeld wordt, lijkt het er veel op, dat de gemeente dit bedrag nooit ontvangen heeft. De Schoolraad, bij wie het schoolbestuur advies heeft ingewonnen, heeft laten weten, dat de gemeente beslist geen recht heeft, om deze waarborgsom te eisen. Dan worden er over en weer wat brieven gewisseld. Dit begint H. J. v. d. Wal op zeker moment danig te vervelen. Hij zegt, dat er niet

Muster

Kun het ook dat
Vrijdag de tafel van 4 opgekl.
andere komt hij in de war

Grootend

meer hoeft te worden geschreven, want hij zal het zelf wel eens even opnemen met de ambtenarij. Blijkbaar heeft hij succes gehad, want de zaak komt verder niet meer aan de orde.

Wat wel aan de orde komt, is nog eens weer de schoolwoning. De keuken is door de schilder onder handen genomen en hoe meestersruook heeft mogen denken over deze zaak hij komt er dere keer niet onder uit en hij zal een veer moeten laten. Het bestuur besluit, dat de huur nu verhoogd zal worden. Het was f240.-; het wordt f250.- (per jaar!!)

Intern had het bestuur al moeite genoeg, om de eindjes aan elkaar te knopen. Elke vergadering was er wel een punt, dat de financiën betrof en dat met de grootste zorgvuldigheid

Achter: Simon Aukema, Anne v.d. Burg, Louw Ruiter, Joh. Andr. Nicolai, Jitse Kooistra, Joerd Duyt, Hendrik Bijma.

2de rij: Meester Eckhof, Juffr. Kwart, Romkje Kooistra, Leentje v.d. Burg, Fetje v.d. Kwaag, Griet Andr. Nicolai, Jannie Ruiter, Johannes S. Nicolai, Wietse v.d. Kwaag, Melle Bijma, Meester Strating, Meester Duyt.

3de rij: Anna S. Stel, Grietje S. Nicolai, Sietske Jacobi, Dinie Ruiter, Jikke v.d. Kwaag, Joke v.d. Burg, Griet v.d. Kooi, Hinke v.d. Kooi, Jantje Brouwer.

4de rij: Romkje Andr. Nicolai, Gooitske Jacobi.

5de rij: Anne Jacobi, Jolle Aukema.

Voor: Henk Strating, Rinse Ruiter, Jan Ruiter. Foto - 1930 -

Er wordt een nogal sterke discussie gevoerd over de * vraag, of al de kinderen in de pauze besteld naar buiten moeten, ook als het buiten koud of regenachtig is. Meester Duyt vindt van wel, al is het maar voor 5 of 6 minuten, dan kunnen de lokalen ten minste ook even verfrist worden.

moest worden afgehandeld. En dan werd je, iedere maand maar weer, bedolven onder een lawine van steunaanvragen. Je zou er een punt hoofd van krijgen. Wanneer nam je de juiste beslissing, wanneer niet; wie zou het zeggen?

Echtenpolder en Kwarksluis zijn op vorige vergaderingen al enkele malen „voor kennisgeving aangenomen“, maar omdat ze daar van volhouden weten, wordt hun nu f.1.-toebedeeld. (in grinnende kous krijgt noch vis kwat.) Oosterlittens evenwel, dat de vorige keer is aangehouden, omdat men wat meer informatie meende nodig te hebben (was er b.v. in die regio wel voldoende mogelijkheid, om Chr. onderwijs te volgen?) wordt nu zonder meer van de tafel geveegd. (Wel of geen informatie, positief of negatief... 't doet er niet meer toe - er zijn al twee giften toegeregd. ('t kloot ek ienkear op hâlde - twa grouwe gounen!!)

Men zou best wel eens wat royaler uit de hoek willen komen, maar - „waar niet is, verliest de keizer zijn recht.“

Met een minimum aan inkomsten moest de zaak gaande worden gehouden.

Nee, dat het geld niet binnenstroomde zal genoegzaam blijken uit de volgende ambtelijke volzin, die u, zonder met uw ogen te knippen, maar even in één adem moet leren:

„Bestedeling van B.en W. van Achtkarspelen, dat ingevolge het bepaalde bij artikel 3- 4de lid der L.O. wet van 1920 de Raad in zijn heden gehouden vergadering het gemiddelde bedrag van de gesloten rekening dixer gemeente over 1931 gedane uitgaven per leerling van de overeenkomstige lagere scholen alhier, teraake van de kosten bedoeld in artikel 55 van genoemde wet en die van instandhouding voor het gewone Lager Onderwijs heeft vastgesteld op f 9.00 en het bedrag per lesuur voor de door dexe gemeente aangestelde „vakonderwijxeres op f 0.52. (maximum bedrag f 112.32.).“
Hè... hè..

Vandaag komt het als volgt in de krant:

„De gemeenteraad heeft op grond van de bedragen, besteed aan het Openbaar onderwijs, voor het Chr. ond. het bedrag per kl. vastgesteld op f 9.00 en voor de vakonderwijxeres een bedrag van f 0.52 per lesuur (maximaal f 112.32 per jaar.).

Alleen het bedenken van een zin, zoals die destijds werd geformuleerd, zou nu misschien het dubbele kosten van het bedrag, dat toen per leerling werd toegekend.

Maar we gaan verder. Als je als schoolbestuur zo krap in de geldmiddelen zit, dan komt het hard aan, als er een onverwachte tegenvaller is. Wanneer zich zo iets voordeed, kwam dat in de notulen te staan op een manier, die bij ons nu wel erg rauw overkomt. We kunnen zo'n zin-sneede dan ook alleen op de juiste waarde schatten, als we ons enigzins kunnen verplaatsen in de werkelijke situatie van toen. Wat was er nl. aan de hand? Op 4 okt. 1934 is Meester Strating overleden (hierover later meer), en ruim een week na de begrafenis, op 17 okt. wordt een bestuursvergadering gehouden. Daar komen de mannen broeders tot de ontdekking, dat in de benoemingsacte van Meester Strating een clause is opgenomen, dat hij overlijden aan de weduwe nog 2 maanden salaris zal worden uitbetaald uit de kas van de vereniging. (dat was in 1934 een bedrag van f 523.--). En dan volgt deze zin: „..... een bedrag, dat nergens kan worden teruggevorderd en dat is een leelijke strop voor onze Vereeniging”

In het jaarverslag over 1932 wordt nog vermeld, dat * Hendrik Strating, leerling van de tweede klas, is overleden op de leeftijd van bijna 7 jaar.

Reken maar, dat deze financiële aderlating voor hen op dat moment een bijna onoverkomelijke ramp is geweest en het is dan ook volkomen begrijpelijk, dat op de ledenvergadering van 6 febr. 1935 het besluit wordt genomen dat een dergelijke clause niet zal worden opgenomen in de acte van benoeming voor het nu aan te stellen hoofd.

In deze tijd klagen wij nog al eens over de ondankbaarheid die we in veel gesprekken kunnen beluisteren. Toen was men dankbaar, zelfs voor een geringe tegemoetkoming; ik geef daarvan een drietal voorbeelden.

De penningmeester ontving voor al het werk, dat hij verrichtte (en dat was heel wat, want er was nog niet een Centraal administratie kantoor voor het Chr. onderwijs) een keer per jaar een vergoeding van f 25.--. In 1937 wordt dat met 100% verhoogd zodat het dus f 50.- per jaar wordt. Omgerkend per uur zal de vergoeding waarschijnlijk enkele centen geweest zijn. Evenwel de penningmeester betuigt zijn hartelijke dank voor deze royale geste.

Het personeel:

Meester Wonda, Meester
Duijst, Meester Strating,
Juffr. Kuwert.

Foto - 1933 -

Jelle van der Veen, werkzaam aan de school als kwekeling met akte, ontvangt een tegemoetkoming van f 20.--. Een van de bestuursleden brengt op de volgende vergadering namens v.d. Veen diens hartelijke dank over.

De alcoof in de schoolwoning heeft „bij dag- en bij kunstlicht geen neigjes aanraken meer”; dan wordt door het bestuur toegeregd, dat dit vertrek door „timmerman en verver fiks zal worden opgeknapt.”

Op de volgende vergadering brengt het hoofd der school namens zijn vrouw de hartelijke dank over voor de gedane toeregging.

Achter: Aaltje A. de Haan, Piekje Feitsma, Sjoerdje Geertsma, Janke
 Jagersma, Griet Kootstra, Tiete Hiemstra, Griet Mulder.
2de rij: Meester Duijst, Meester Eekhof, Houbje de Haan, Anneke de Haan,
 Wiepke Jagersma, Aukje de Haan, Lolkje Jagersma, Nieuwke Merkus,
 Andrina Jagersma, Trijntje Scholke, Juffr. Zwart, Meester Strating.
3de rij: Hendrik Strating, Anton Haagsma, Jan F. Kijlstra, Siebe
 Hiemstra, Geert de Haan, Brucht Kootstra, Petrus Feitsma,
 Jan Haagsma, Henne Daniël Wijma, Willem Geertsma.
Voor: Oenae Feitsma, Nieuwe de Haan, Gerke Feitsma, Elske
 Feitsma, Akke Feitsma. Foto - 1930 -

Op de ledenvergadering van 1932 wordt uitvoerig gespro- *
 ken over het wel of niet ten toon stellen van leerlingen-
 werk op de ouderavonden. Tot die tijd gebeurde dat blijk-
 baar niet, maar er komt verandering en wel meteen op de
 eerstvolgende ouderavond. Voorlopig blijft het nog beperkt
 tot de producten, die de meisjes op de handwerklessen maken.
 Het berichten van schriftelijk werk wordt mogelijk in 1934.

Het mag, vooral voor jongeren, erg overdreven lijken, al die bedankjes, haast op het nederige af, maar je lijkt er heel anders tegenaan, als je zelf in een gelijksoortige situatie hebt verkeerd. Om even iets heel persoonlijk te vertellen, het volgende: In de oorlogsjaren genoot ik het voorrecht, als kwekeling te mogen werken aan de Fetsie-school te Dokkum. Ik kreeg een officiële akte van benoeming, waar op nadrukkelijk vermeld stond: ... op een wedde van nihil.

Ik werkte met groepjes kinderen, die voor een bepaald vak wat achterbleven; vaak ook stond ik voor een hele klas, als er één van de onderwijzers ziek was. Toen werd me aan het eind van dat jaar door het hoofd der school, met wat toepasselijke woorden min of meer plechtig een biljet van f'25.- overhandigd. Of ik daar ook beleefd voor bedankt heb? Nou, geloof het maar! Je was immers bij de gratie in de school toegelaten, om wat ervaring op te doen en je wist, dat je nergens aanspraak op kon maken. Bovendien was je op de hoogte van de vaak penibele toestand, waarin de kas van de schoolvereniging verkeerde, waardoor zo'n gift eigenlijk nauwelijks verantwoord genoemd kon worden.

Dit gold in nog sterkere mate in de crisisjaren, waarover ik in dit stukje schrijf. Laten we eens kijken, hoe het was in 1937, toen de bijdrage per leerling naar een absoluut minimum was gedaald van f'8,64. Het aantal leerlingen bedroeg toen zo rond de 130. Voor de exploitatie is er dus in dat jaar exact f'1036.00 beschikbaar. Wat moet daar allemaal van betaald worden? Het schoonmaken van de school.

De verwarming van vier lokalen. Het onderhoud aan school en schoolwoning door schilder en timmerman. De premies van verzekeringen; rente en aflossing van schulden.

Wat denkt u - zou er dan nog wat over zijn aan het einde van het jaar? Men zou zo wel zeggen, dat het in ieder geval niet veel kan zijn, maar..... één belangrijke post is nog helemaal niet genoemd - de leermiddelen! Leer- en leesboekjes, schrijf- en tekenbenodigdheden, en alles, wat er nog meer nodig is. Hoe langer men er over nadenkt, hoe groter de bewondering wordt voor de generatie, die in zo'n situatie de school toch maar draaiende moest! houden.

Op een gegeven moment is het schoolplein weer eens heel erg modderig. Meermalen is er al grind op gebracht, maar het is niet afdoende. Daarom wil men nu het plein maar gaan betegelen. Een aanvraag bij de gemeente wordt slechts gedeeltelijk gehonoreerd. Daar wordt er een bedrag van f 600. - uitgetrokken voor dit object. Maar dat is veel te weinig... Dat zou betekenen, dat er op 'n minst nog f 400 voor rekening van de vereniging zou komen. En dat vindt het bestuur zeer beslist niet verantwoord. Dan wordt er een besluit genomen, zo vreemd, dat we ons met de beste wil niet kunnen voorstellen.

Soms wordt men bij het lezen van de notulen op iets * geattendeerd, wat in eerste instantie aan je aandacht was ontsnapt. Dan lees je „ er is één van de bestuursleden bij name genoemd en het is wenschelijk, geen namen te noemen; daarom moet ook deze uit het notulenboek verwijderd worden." Wat was het geval?

Één van de bestuursleden (die bij name genoemd was!), had voorgesteld om Juffr. Kwart, de handwerkonderwijzeres, maar wat minder te laten verdienen wegens de precare financiële situatie. De meerderheid van het bestuur voelde hier niet voor en het ging dus niet door, maar de naam van de man, die dit snode voorstel had gedaan, stond nu wel Kwart op wit in het notulenboek geschreven en hij stelde er beslist geen prijs op, met deze blaam beladen de historie in te gaan. Vandaar, dat de secretaris, volgens boven genoemd besluit, met bleekwater aan het werk is getogen, om deze schandvlek uit te wissen. Ondanks zijn noeste vlijt is hem dit niet al te goed gelukt en is de naam van betrokkene nog vrij gemakkelijk te lezen. Die onderwetse galnoteninkt liet zich niet zo maar één - twee - drie uitwissen.

Als u gedacht had, dat ik nu wel even zou verklappen, wie deze persoon was, dan hebt u het toch mis. Eenmaal genomen bestuursbesluiten heb je gewoon te respecteren!

dat niets ook nu nog zou kunnen gebeuren. Er is /600.- beschikbaar, zo redeneert men, welnu dan aan de slag en tegels leggen „ zo lang de voorraad strekt." In de notulen wordt het zo beschreven: „ ... dat het plein betegeld zal worden over de geheele breedte, te beginnen by de schoolmuur en dan zien we vanzelf, hoe ver we komen."

Misschien is er een foutje gemaakt in de berekening van de oppervlakte van het plein; misschien is de prijs van de tegels toch nog megevallen. Hoe het ook mag zijn geweest, het hele plein is voorzien van tegels, zo blijkt uit het jaarverslag. Het overblijvend stuk was dermate klein geweest, dat het bestuur alsnog had besloten om dat restantje dan maar ten laste van de verenigingskas te laten komen.

Als opgroeiende jongen heb ik met verbazing gadegelegen, hoe mijn moeder in een vloek (niet letterlijk, hoor!) en een rucht een heel stapeltje boterhammen met één mespunt boter wist te smeren. Met twee snelle halen werd de niet te steevige, maar vooral ook niet te zachte boter over de eerste boterham uitgespreid. Vliegensvlug werd dan het mes in de hand gedraaid en met de botte kant werd het er weer afgeschrapt. Vrijwel hetzelfde klontje, voorzien van enige broodkruimels werd vervolgens naar de tweede boterham gedirigeerd en naar de derde.. de vierde..

Zo ongeveer verging het ook de schoolschoonmaakster in het jaar 1938. Haar was toegeregd, dat ze een extra vergoeding zou krijgen voor de aanschaf van materiaal.

Dat is er evenwel niet van gekomen en om nu toch hun gericht te redden, nemen de bestuursleden het besluit dat de jaarwedde van /150 gebracht zal worden op /180.-

Nou, dat is toch rajitaal - zo maar even 20% salarisverhoging? Ja... maar er wordt wel meteen even bij verordineerd, dat ze in 't vervolg ieder jaar „ de zolder in twee lokalen zal moeten keepen."

Hier volgt nog een voorbeeld, waaruit blijkt, hoever er op de kleintjes werd gelet.

Eén van de bestuursleden is het opgevallen, dat er over een lening, gesloten bij de heer Mulder in Groningen een ren-

te van $4\frac{1}{2}\%$ berekend wordt. (Dere lening is in 1920 af-
gesloten, toen het schoolhuis aanzienlijk is verbouwd en
vergroot (zie ook boekje van Strating!) Er was toen een be-
drag van f3000.- opgenomen en daarvan staat nu (in 1934)
nog open f1450. Maar de rente is veel te hoog. Bij de eigen
plaatselijke bank zou men terecht kunnen voor $3\frac{3}{4}\%$.
Dus wordt de heer Mulder in de tang genomen; hij zal
de rente moeten verlagen en anders

Meester

Daar wij Vrydag naar Dokter
zijn geweest daar wij zoon leuk
hadden Kan ~~den~~ niet naar
school want het ^{was} schuift en dat
was besmetelyk nu moet dat
eerst weer beter wesen.

Gegroot

Mulder heeft met de minste moeite met de invulling
van die stippeltjes en hij gaat dan ook prompt door de
knien. Ho is dat tot ieders terredenheid weer opge-
lost. In de veranderde situatie na 10 mei 1940 denkt
de heer Mulder, dat hij nu wel terugkeren kan naar
een renteroet van $4\frac{1}{2}\%$. Hij verwittigt het bestuur
van zijn standpunt in zeer beleefde en welgekoren woor-
den. Maar dere vlieger gaat niet op! Er worden meteen
horte metten gemaakt. Het nog openstaande bedrag
wordt afgelost en ondergebracht bij de Boerenteenbank
in eigen dorp.

(Hwat mient sa'n man wol, mei syn nuvere oanslaggen!
neë - sa sille wij net!)

In voorgaande bladzijden heb ik getracht u een beeld te schetsen van een tijd, waarin men telkens en telkens weer met problemen werd geconfronteerd. De ouderen zullen ongetwijfeld bepaalde situaties herkend hebben.

Voor de jongere generatie kan het waardevol zijn, ook eens kennis te nemen van de moeilijkheden van toen, die in zoverre de tegenwoordige zorgen overtreffen, omdat er in die tijd nog geen sprake was van het geweldige voorzieningen-pakket, waar tegenwoordig iedereen, in geval van nood, op terug kan vallen.

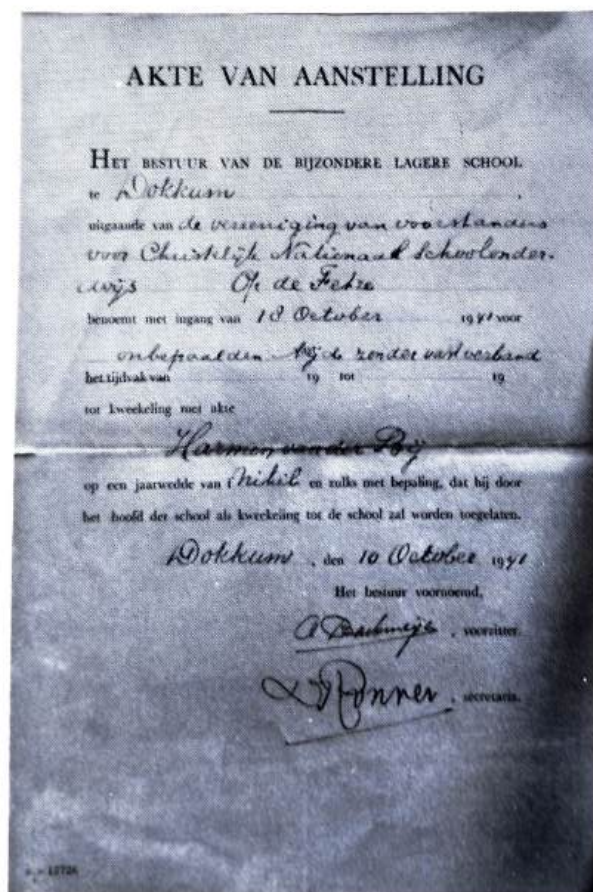
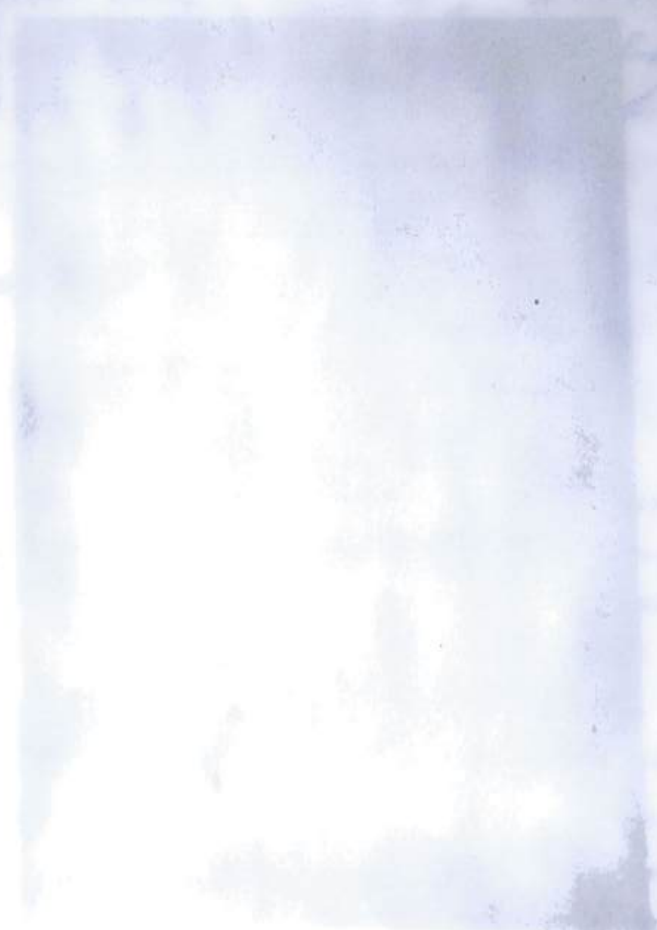

Foto: L.A.v.d.Bij.

Even het authentieke bewijs bij mijn verhaal op blz. 75.

Dear Mother
I have just received your letter of the 10th inst. and was
glad to hear from you. I am well and hope these few lines
will find you the same. I have not much news to write at
present. I am still in the same place and doing the same
work. I hope to hear from you soon. I am
Yours affectionately
John

Dear Mother
I have just received your letter of the 10th inst. and was
glad to hear from you. I am well and hope these few lines
will find you the same. I have not much news to write at
present. I am still in the same place and doing the same
work. I hope to hear from you soon. I am
Yours affectionately
John

Dear Mother
I have just received your letter of the 10th inst. and was
glad to hear from you. I am well and hope these few lines
will find you the same. I have not much news to write at
present. I am still in the same place and doing the same
work. I hope to hear from you soon. I am
Yours affectionately
John

Dear Mother
I have just received your letter of the 10th inst. and was
glad to hear from you. I am well and hope these few lines
will find you the same. I have not much news to write at
present. I am still in the same place and doing the same
work. I hope to hear from you soon. I am
Yours affectionately
John

Dear Mother
I have just received your letter of the 10th inst. and was
glad to hear from you. I am well and hope these few lines
will find you the same. I have not much news to write at
present. I am still in the same place and doing the same
work. I hope to hear from you soon. I am
Yours affectionately
John

B. Veel leerlingen, maar

Ieder schoolbestuur, dat het leerlingental van zijn school rich in stijgende lijn niet bewegen, is daarover erg verheugd. Niet zodra doet rich de gelegenheid voor een volgende leerkracht te benoemen, of alles wordt in 't werk gesteld, om dit zo spoedig mogelijk te realiseren.

Daarom komt het ons ook zo onwaarschijnlijk voor, wat er in 't begin van de dertiger jaren hier gebeurde. Laten we de gebeurtenissen maar op de voet volgen.

Omstreeks het jaar 1930 loopt het aantal kinderen nog al fors omhoog. Dat men een aantal jaren terug nog op zo'n 90 leerlingen, nu stijgt dat snel boven de 100 en op zeker moment is er zelfs sprake van 125 leerlingen.

Dan wordt er door de inspectie op gewezen, dat dit aantal te groot is voor drie onderwijzers. Er zal een vierde leerkracht benoemd moeten worden (desnoods tijdelijk). Maar het bestuur is helemaal niet haastig. Waar het maar mogelijk is, wordt de zaak getrainceerd. Als ze er ten slotte niet goed fatsoen niet meer onderuit kunnen, doen ze in uiterste nood nog een laatste wanhopige poging.

Er gaat een brief (je mag haast zeggen: een smeekbede) naar het ministerie, waarin gevraagd wordt om ontheffing van de verplichting tot het benoemen van een vierde leerkracht. En dan maar afwachten. In elk geval kan de inspecteur hun niets maken, zolang er uit Den Haag nog geen bericht is gekomen. Maar dan, in 1932, staan ze voor de harde realiteit. Hun verzoek is afgewezen... Tenelfderstijd meldt de heer Eekhof, dat hij over enige maanden graag ontslag wil hebben in verband met een benoeming elders. Ah... daar zit een kansje in om toch nog even respijt te krijgen. Als er nu snel een vier-

Achter: Juffr. Kuwert, Annie Broekma, Jaap Broekma, Anneke B. de Haan, Froukje B. de Haan, Hamke B. de Haan, Griet Koster, Geeske Postma, Liebigje E. Veenstra, Froukje A. de Haan, Meesters Strating, Duijst en Wonda.
2de rij: Anton Haagsma, Jonke Bonius, Klaas Bonius, Egidusger Postma, Bein Steltman, Freeerk Postma, Jan F. Rijlstra, Jan Haagsma, Sierd Koster, Herman de Vries.
3de rij: Jitse Haagsma, Wikje Koster, Anna B. de Haan, Froukje Bonius, Ruzje J. Veenstra, Freeerkje Haagsma, Anneke Bosgraaf, Etje Haagsma, Jan de Vries, Rouw de Vries, Sijbe de Vries.
4de rij: Klaas E. Veenstra, Gerrit Wobbes, Kieuwe B. de Haan, Kees B. de Haan.
Voor: Klaas J. Veenstra, Dirk Bonius, Sikke A. de Haan. Foto. 1932-

De absentielijst werd toen nog zeer regelmatig bijgehouden. *
 Iedere week vulde elke onderwijzer nauwgeret in, hoeveel verzuimen er geweest waren. En aan 't eind van het schooljaar telt het hoofd alle kolommen op. En dat alles gebeurde met grote precisie; ik heb dat eens nagegaan voor het jaar 1937, want ik kon mijn ogen niet geloven, toen ik las, dat er in dat jaar 3300 verzuimde schooltijden waren geweest: — 't klopte precies!

even bij meester Eekhof in het lokaal meedraaien, (er waren nl. nog maar drie lokalen) en dan hebben ze aan hun verplichting voldaan. Dan werken er immers vier man aan de school en de inspecteur kan tevreden zijn. Dat een maand later de heer Eekhof opstapt en de tijdelijk onderwijzer dan zijn vaste aanstelling krijgt en op dat moment het aantal leerkrachten weer teruggebracht wordt naar drie, kunnen zij toch niet helpen? Het is meester Wouda, die voor deze benoeming in aanmerking komt. Hij is gekozen uit een drietal. De beide anderen waren Eisma van Huirum en Cremer van Hoessens.

Misschien heeft de inspecteur opnieuw het bestuur tot de orde geroepen; het kan ook zijn, dat ze zelf hebben ingezien, dat een vierde man toch echt wel noodzakelijk gaat worden, want het aantal leerlingen stijgt nog steeds.

Hoe het ook zij, een feit is, dat niet lang daarna het besluit wordt genomen, om toch maar weer een tijdelijk onderwijzer te benoemen. Het is echter niet nodig, om er een hoop kosten of drukte voor te maken, meent het bestuur. Er zijn immers nog twee man, die in aanmerking komen, nl. de beide heren, die bij de benoeming van Wouda zijn afgeval-
len. Besloten wordt dan ook, hen eerst te benaderen.

En dan wordt het even mysterieus! Want in de volgende notulen lezen we: „Konden we in Augustus een vierde leerkracht benoemen, nu moesten we in Februari, deze reeds weer ontslaan, omdat in de Tweede Kamer een Noodwet is aangenomen, waardoor het grensgetal voor de vierde leerkracht van 114 is gebracht op 131.” Maar wie was nu deze benoemde en ook al weer ontslagen onderwijzer? Zijn naam wordt niet genoemd; even denk je dan, dat deze persoon naamloos voor ons de vergetelheid in zal gaan.

Maar nee, hoor! De secretaris heeft het ontbreken van deze naam blijkbaar ook gesignaleerd, of misschien heeft iemand op de ledenvergadering er op geattendeerd. In het jaarverslag staat met kleine lettertjes in de marge gekrabbeld, dat de heer Eisma ook enige maanden aan de school heeft gestaan. Nou, dat weten we dan tenminste. Nu wordt er opnieuw met drie man gewerkt. Het is ook niet erg aantrekkelijk, om met twee man in één lokaal te moeten lesgeven.

Achter: Juffr. Thwart, Meester Strating, Pieter de Boer, Petrus Feitsma, Melle Bijma, Hendrik Bijma, Hendrik Mulder, Jan Mulder, Sierk v. d. Land, Meester Duijst, Meester Wouda.

2de rij: Elske Feitsma, Hendrikje Vissia, Mina Vissia, Lolkje Jagersma, Wiepkje Jagersma, Janke Jagersma, Andrina Jagersma, Siel de Klein, Pietje Feitsma, Romkje Kooistra, Leentje v. d. Burg.

3de rij: Akke Feitsma, Hilje de Boer, Richje Jagersma, Joke Jagersma.

4de rij: Japke v. d. Burg, Wikje Bijma, Anna v. d. Meer, Rika Boersma, Pietje Jagersma.

Voor: Brend Vissia, Penae Feitsma, Gerke Feitsma, Jenae de Boer.

Foto - 1932.-

Op de dag, dat K. K. H. Prins Hendrik begraven zal *
worden, moet de vlag halfstok gehangen worden en
de schoolkinderen zullen 's middags vrijaf hebben,
aldus besluit het bestuur.

Als er nou nog vier lokalen waren...! Nou daarvan leest u straks meer in het C-gedeelte, dat hierop volgt.

In 1933 is de situatie al weer sterk gewijzigd. Het aantal leerlingen groeit nog steeds gestaag. De minister mag dan de leerlingenschaal verhogen, Twynel's Christelijke school groeit er onvervaard boven uit. Het zijn er nu al rond de 140. Dus komt op nieuw het benoemen van een vierde onderwijzer ter sprake. Maar nu komt op de bestuursvergadering nog een andere kwestie ter sprake. Het is voor sommigen in het bestuur helemaal niet zo vanzelfsprekend, dat die vierde bestlist een onderwijzer zal zijn. Waarom niet eens proberen een onderwijzeres te krijgen? Maar dan komt de positie van Juffr. Kuwert, die hier al sedert 1923 werkzaam is als handwerkonderwijzeres, toch in het geding? Dat klopt - en er worden ook een paar argumenten aangevoerd, om dit standpunt te rechtvaardigen. Het salaris van Juffr. Kuwert bedraagt f 300.- En de gemeente betaalt niet meer dan f 112.32. Dus, zo verruchten de bestuursleden, "moeten wij uit onze eigen beursen bijna f 200.- betalen." Nou viel het met die eigen "beursen" nog wel mee, want ze bedoelen daarmee, dat de vereniging hiervoor opdraait. Maar, zo redeneren ze verder, is het dan niet verstandig, om als vierde leerkracht een onderwijzeres te benoemen? Die kan dan ook mooi de handwerklessen geven; haar salaris wordt betaald door het rijk en het scheelt het bestuur toch maar even f 200.- per jaar.

Dat mag dan allemaal waar zijn, maar juffrouw is hier al een hele tijd en haar werk is altijd prima geweest, zo wordt er door een ander geopperd. Kortom, men wordt het niet eens. Dan moet de ledenvergadering rich maar uitspreken.

Het merkwaardige is, dat er op de ledenvergadering in 't geheel niet over gesproken wordt. De naam van Juffr. Kuwert wordt niet genoemd; wel klinkt uit het jaarverslag een klaagzang op over de vreselijk moeilijke situatie, waarin het bestuur komt te verkeren, nu er zoveel kinderen de school bezoeken.

Stel u voor - van 1914 - 1924 leest men in elk jaarverslag telkens maar weer: „Laten we toch getrouw zijn en ons allemaal inspannen, om die kinderen op school te krijgen, die in werken toch bij ons behoren." Na 1924 verdwijnt deze oproep uit

Richter: Meester Wouda, Meester Strating, Germ. Kempenaar,
 Cornelis H. Merkus, Jelle H. Merkus, Niekke Douma, Atse H.
 Merkus, Renze Bruining, Meester Duijst, Juffr. Thwart.
2de rij: Sjoerdje Kempenaar, Sjoukje v. d. Bij, Gellie Bruining,
 Boetje v. d. Bij, Tante Brouwer, Griet Stiksma, Hendrije v. d. Bij,
 Jeltje Adema, Jacobie Douma (met Rafke Douma en Antina
 Douma aan de hand) daerachter Linke J. Stel.
3de rij: Yftje Kobus, Fokje Stiksma, Antje Bruining, Hiske
 v. d. Bij, Fokkina Wagenaar, Anna Wagenaar.
Voor: Boele v. d. Bij, Jacob H. Merkus Bindert Kempenaar Jan H. Merkus.
 Foto - 1932. -

Meester
 Mag vandaag
 wel vrij van school
 want wij gaan een
 paar nachten weg
 en komen maandag
 avond terug.
 Gje

het jaarverslag; dan neemt het aantal schoolgaande kinderen toe van jaar tot jaar en nu?... leest u maar, hoe het door de secretaris is opgeschreven: „Onze school telt thans 142 leerlingen, welk een voorrecht. Dit groote aantal kinderen heeft zijn voor- en nadeelen. Het is zoo als met de droogte, die we deze zomer zoo langdurig hebben gehad.

Wij wilden heel graag water hebben, maar dan net genoeg en niet meer; als het dan dagen achtereen regent, houden wij niet altijd ons goede humeur en zoo zitten wij er nu ook voor met onze schoot. Te veel hinderen, te weinig ruimte.

Meester Duyst, Zuffr. Terpstra, Meester v. d. Kwaaq, Meester Folmerda
Staande Meester Wouda.

"Hoe was de reactie van de leden op bovenstaande litanie van de secretaris?" „De aanwezige leden voelen de moeilijkheden wel aan." Eén der leden meent de oplossing gevonden te hebben: de kinderen uit Eestrum kunnen maar beter in hun eigen dorp naar school gaan. Meester Strating gaat hier met één fel tegen in; hij zegt dat de school in Eestrum een C.V.O. school is en dat de grondslag niet in overeenstemming

Achter: Meester Wouda, Juffr. Thwart, Jikke de Vos, Frijnke
Eke Beerda, Griet Sj. Nicolai, Sjoerdte Douma,
Romke Andr. Nicolai, Hlinke v. d. Kooi, Meester Strating,
Meester Duijst.

2de rij: Ytje Geertsma, Aggje R. Nicolai, Griet Beerda, Griet
v. d. Kooi, Hendrika Strating, Gretha Epema, Griet Andr. Nicolai,
Sjoerdte Geertsma, Frijnke v. d. Thwaag, Antje Dijkstra.

3de rij: Jacob Beerda, Johannes B. Nicolai, Jacob Douma,
Germ Beerda, Jan Andr. Nicolai.

4de rij: Jolle Tukema, Henk Epema, Simon Dijkstra, Jds Geertsma.
Voor: Willem Geertsma, Piet Duijst, Douwe Dijkstra.

Foto - 1932.-

De banken in het lokaal van Meester Duijst verkeren *
voor een groot deel in een zo desolate toestand, dat de
kinderen er met goed fatsoen niet meer in kunnen
zitten. De gemeente is niet van zins, hiervoor geld be-
schikbaar te stellen. Dan zullen we het anders probe-
ren, zegt het bestuur en schakelt de plaatselijke
arts in. (Dat was de bekende dokter Hensingh van Cherante,

is met onze principes. (Hier spreekt wel heel duidelijk mee het gevoelen, dat de Gereformeerde Kerk, „de meest zuivere openbaring van Christus kerk op aarde” was.)

Een ander lid had ook een lumineus idee; hij stelt voor, dat de kinderen, die meer in de richting van Buitenpost wonen, daar dan de school kunnen bezoeken. Maar ook dit vindt geen genade in de ogen van Meester Strating. Er zijn in overleg met genabuurde scholen grenzen vastgesteld en daar moeten we ons aan houden, zo is zijn oordeel.

(Grouwens, Buitenpost zou ze zien aankomen! Zo rond 1900 had men moeite genoeg gehad met de Fwjaeler bureu. Wel een aantal kinderen daar op school, maar als het op betalen aankwam, dan bleef dit steeds tot een minimum beperkt!).

Al met al blijkt ook de ledenvergadering niet een oplossing te kunnen bieden; dus staat het bestuur er weer alleen voor.

Op de bestuursvergadering van eind januari 1934 wordt de zaak weer ter hand genomen. Over een onderwijzeres wordt niet meer gerept (invloed van Meester Strating??). Er wordt besloten, dat het hoofd der school zal informeren bij de inspecteur naar een geschikte candidaat. In februari lijkt er wat schot in de zaak te komen. De heer Sangers is aanbevolen door de inspecteur. Hij woont in Bergumerheide (dat heet nu Noordbergum), is wachtgelder en moet daarom in aanmerking komen. Maar betrokkene geeft onomwonden te kennen, dat hij liever niet dan wel naar Fwjael wil komen. (Nou ja, graech as net, it moet gjin gunst wurde!)

De heer J. Holwerda, ook wachtgelder, heeft niet zoveel capsones en dan wordt er ook heel vlot gewerkt.

* die in 1951 plotseling is overleden). Dokter maakt er met een werk van. Hij komt in school, keurt de banken en schrijft een rapport. Dat helpt! Heel kort daarna komt van de gemeente het verheugend bericht dat er gelden beschikbaar gesteld worden voor de aanschaf van 19 nieuwe banken. Zo zie je maar weer: „In goeje kroade skeelt mear as de helte.”

Als de datum van een onderavond of een ledenvergadering moest worden vastgesteld, kwam de almanak er aan te pas, om te zien wanneer het volle maan was. Dat was voor iedereen wel plezierig, maar voor de ouders, die aan de Oude Dijk en nog verder op in de buurt van het kanaal woonden, was het beslist noodzakelijk, dat men wat licht had tijdens de nachtelijke tocht. Dwars door de weilanden, met een bootje over de Miedsloot, door de Petten, op nieuw door de weilanden en dan nog vanaf de Landsloot langs een kandreed. Gelukkig, dat men onderweg bepaalde vaste herkenningspunten had. Eén daarvan was een rijtje van negen geknotte bomen (wilgen en populieren), die in de volksmond de naam „De njoeggen âlde mantsjes” hadden gekregen. Als deze uit het donker opdoemden, wist men, dat men al aardig opschoot. Dan duurde het niet lang meer, voor men de klompen bij de wagenmaker onder de haag kon zetten en de schoenen daarvoor in de plaats kon aantrekken. Zo kwam men tenminste voortbaar ter vergadering.

„Niets is hier blijvend.” Dat is ook het geval met „de njoeggen âlde mantsjes.” Ik heb ze alle negen nog in volle fleur zien staan in de rij. Nu staan er nog maar vijf en ik vraag me wel eens af: Hoe lang nog?

Hij wordt tijdelijk benoemd per 1 april 1934. Daarbij wordt wel het wat vreemde besluit genomen, dat hij geen vergoeding zal ontvangen voor de Na-akte en dat, terwijl twee van de andere personeelsleden daarvoor wel een toelage krijgen.

Reeds kort daarna, op 10 november, moet het bestuur stappen ondernemen om Meester Holwerda hier te houden. Omdat zijn benoeming tijdelijk is, heeft hij gesolliciteerd in Ten Boer en hij maakt een goede kans die benoeming te krijgen. Het bestuur heeft intussen wel doorgekregen, dat ze in Holwerda een prima leerkracht zouden verliezen, dus gaan ze een vergadering beleggen, een ledenvergadering nog wel, en dan wordt besloten, de tijdelijke benoeming om te zetten in een vaste betrekking. Het gevaar is hiermee op dat moment bezworen.

Het volgende jaar wordt de situatie weer even critiek. Dan krijgt Holwerda een benoeming in Kommerajl en zelfs zonder dat hij gesolliciteerd heeft. Hij bedankt dan toch voor deze benoeming, en het bestuur is hem daarvoor zeer erkentelijk, zo wordt duidelijk uit het jaarverslag van 1935. In hetzelfde jaarverslag wordt gememoreerd, dat zowel de handwerkonderwijzeres (Juffr. Twardt) als de toenmalige schoolschoolmaakster (vr. B. Hiemstra) hun 12½-jarig jubileum hebben mogen vieren. Dat hieraan op enigerlei wijze financiële consequenties (in de vorm van een cadeau of iets) voor het bestuur verbonden waren, blijkt nergens uit. Wel wordt er het volgende jaar een bedrag van f 25.- uitgetrokken voor een geschenk, dat zal worden aangeboden. Juffr. Twardt ter gelegenheid van haar huwelijk. En Meester Duijst, „die gedurende de 27 jaren, dat hij hier gewerkt heeft, nog nooit iets extra's heeft ontvangen“, wordt nu ook verblijd met f 25.- omdat er in zijn gezin een dochter is geboren.

In het jaar 1937 dreigt er een ingrijpende verandering in de schoolsituatie te ontstaan. Nog maar enkele jaren geleden was er voorgesteld, de kinderen van Eestrum daar maar te laten en nu - ineens lijkt dit een gevaarlijk dichtbij komende realiteit te worden. Ds. Twardt van Eestrum kwam op een bestuursvergadering, om medewerking te vragen bij

Achter: Meester Strating, Meester Duijst, Renne Ruiter, Henne
Daniel Wijma, Willem Adema, Tijdsger v.d. Wal, George ten Brink,
Rippe Hiemersma, Sieberen Adema, Meester Wouda, Juffr. Kuwart.

2de rij: , Griet Mulder, Beth Giepkema, Jannie Ruiter,
Riemke Adema, Anneke Giepkema, Fiete Hiemstra, Gijtske Adema,
Anna Adema, Maaike Dam.

3de rij: Fietje Giepkema, Jantje Mulder, Frijntje Bruining,
Frijntje Scholte, Gerda ten Brink, Aggie Adema.

4de rij: Sape Bloemhof, Berend Dam, Jan Ruiter, Harm Scholte.

Voor: Anne Kootstra, Geert Bloemhof, Hendrik Scholte, Louw Bloemhof.

Foto - 1932 -

Uit het jaarverslag over 1935,
blijkt, dat het verplichte ge-
neeskundige onderzoek van het
onderwijzend personeel voor
het eerst heeft plaatsgevonden.

de pogingen om van de Hervormde School een Chr. Nat. School te maken. Zal dit slagen, dan zijn ook de kinderen nodig, die nu nog in Twijzel op school zijn. Het bestuur brengt dan te berde, dat onze school dan gevaarlijk dicht in de buurt van de grens voor de vierde leerkracht komt en dat er dan ook risico's ontstaan met betrekking tot de waarborgsom.

Dan wordt er een soort hoehandeltje gedreven. In Eestrum zal men proberen drie leerlingen uit de regio van Costermeer over te hevelen naar hun school, dan kunnen er ook drie van Eestrum hier blijven. Ds. Kwart zegt toe, dit te zullen voorstellen in Eestrum en daarop belooft het bestuur, dat de plannen niet zullen worden gedwaarsboord.

Maar.... wat nu te denken van de volgende zin uit de notulen? „Na het vertrek van Ds. Kwast werd nog besloten, dat het hoofd der school en één der bestuursleden de volgende dag naar Cestrum zullen gaan om te spreken met de ouders, die hier kinderen op school hebben en hen er op te wijzen, hoe de school in Fwijzel er nu voorstaat en hoe die er straks voorstaat als hun kinderen van school vertrokken.“

Het verbaast je naderhand dan ook niet zo erg, als je in het jaarverslag leest, dat de actie in Cestrum is mislukt.

Ik kan verkeren! Dat hebben we in het stukje, dat ik nu ga afsluiten ook weer gezien: Te weinig hinderen, genoeg hinderen, te veel hinderen en dan weer een tijd, dat je eigenlijk geen leerling kunt missen. De factor van het leerlingental heeft in het schoolleven altijd een belangrijke rol gespeeld en zal dat waarschijnlijk ook in de toekomst blijven doen.

C. Het vierde lokaal.
(Vreugde en ... verdriet.)

Hoewel men er lang tegenaan gehikt heeft, wordt het in 1933 toch wel duidelijk, dat het bouwen van een vierde lokaal zo langzamerhand een onafwendbare noodzaak gaat worden. De toestand werd zo langzamerhand totaal onhoudbaar. Maar liefst 140 kinderen moesten ondergebracht worden in drie lokalen, waarvan twee dan ook niet meer dan $\pm 40 \text{ m}^2$ vloer-oppervlakte hadden. Als u weet, dat onze lokalen nu 64 m^2 groot zijn en wij die al erg vol vinden, als daar meer dan 30 kinderen in zitten, hoe moet het er dan toen wel hebben uitgezien?

En dan daarbij die logge, zware, onhandelbare banken, die ook zoveel ruimte innamen. Bovendien moesten sommige kinderen wel alleen zitten en zo'n bank was altijd twee-persoons. Dus zitruimte, die onbenut bleef. Waarom moest iemand dan alleen zitten, vraagt u? Nou ja ... als u even meeluistert, hoe onze schoolarts elke keer, als hij op school komt, als een soort boodschappentijstje zijn stereotype verhaaltje afraffelt; dat gaat zo ongeveer: ... nog kinderen, die moeilijkheden opleveren in de klas of op het plein, kinderen met gedragsstoornissen, kinderen met duidelijk merkbare lichamelijke afwijkingen ... nog last van eh.. beestjes of ... geurproblemen? Kiet u.. daarom dus!

Op een gegeven moment komt het zover, dat men gewoon geen kans meer ziet, om al die kinderen in de drie lokalen te proppen. Dan wordt er kort maar krachtig een kloek besluit genomen: De kachels en de kisten worden uit de lokalen verwijderd; de kinderen moeten en zullen er in!

Als je met zo'n kleine 50 kinderen als haringen in een ton zit samengepakt in zo'n klein lokaal, dan is het misschien nog niet eens zo gek, om het maar zonder kachel te proberen.

Het was in elk geval een oplossing; of het de beste was??

Achter: Meester v. d. Kwaa, Meester Wouda, Gerrit v. d. Meer, Anne Kootstra, Jacob H. Merkus, Klaas Kamstra, Jan H. Merkus, Jelle J. Merkus, Juffer. Terpstra, Meester Holwerda.

2de rij: Lutske Mulder, Hinke Oosterhuis, Wim Oosterhuis, Ykje Kobus, Rafke Posthumus, Meester Duijst, Wiltje Koster, Janke Posthumus, Fokje Mulder, Sietske Koster, Maaike Kamminga.

3de rij: Gerrit H. Merkus, Hendrik Kobus, Roel H. Merkus, Sipke v. d. Meer, Klaas v. d. Glas, Pieter v. d. Bij.

Voor: Bettie Kamminga, Wietske Kobus, Lieuwkje Merkus, Rient Hoogsteen, Minke v. d. Meer, Frie Kamstra, Griet Kobus Foto-1939-

Een keteltje kokend water is nooit weg. Je moet zo vaak eens wat heet water gebruiken. Waarom zal meester's juffer dan niet gebruik maken van die grote kachels in de school?

Die staan daar immers toch maar de hele lange dag te branden, zonder dat je er verder enig profijt van hebt.

Wat dat betreft, hebben ook de bestuursleden blijkbaar hun twijfels, want op de bestuursvergadering van 17 mei 1933 is er voor het eerst sprake van serieuze plannen om over te gaan tot verbouw en uitbreiding van de school. En als er dan toch wat moet gebeuren, dan heeft het bestuur behalve het vierde lokaal ook nog iets anders op het verlanglijstje staan. Ze willen dan ook heel graag meteen een „bestuurslokaal”. Niemand zal dit overbodige welde durven noemen, want alle bestuursvergaderingen zijn vanaf het jaar 1917, dus nu reeds 16 jaar lang, gehouden ten huize van het hoofd der school.

„Heester

..... komt niet in school
want ik kan haar geen eten
doekrijgen want de oorzaak is
niet ik niet, maar zij kon niet
mooier schrijven en als juffrouw
haar dan een klap in de hand
moet geven, dat vind ik niet
niet mooi
Gegeet

Na heel wat beraadslagingen komt men tot het besluit, dat H. F. v. d. Wal een voorlopig ontwerp zal maken. En dan gaat het wel even anders dan wij het nu gewend zijn. Dat blijkt drie maanden later, als de volgende bestuursvergadering gehouden wordt. De heer v. d. Wal heeft een tekening bij zich, waar hij de nodige tekst en uitleg bij geeft. Hier het nieuwe vierde lokaal, daar de bestuurskamer, nog een nieuw busfhok en dan zullen de nodige verbeteringen bij de privaten worden uitgevoerd. (Van W.C.'s kon je toen nog niet spreken, want een bepaalde watervoorziening was er niet bij.)

Maar de heer v. d. Wal is nog niet uitgesproken. (Ik zei toch dat het toen wat anders ging dan nu!) Het maar op! Hij is met deze tekening alvast naar de inspecteur geweest, die heeft hem goedkeuring gegeven.

Achter: Meester Duijst, Juffr. Terpstra, Meester Wouda, Aggie Adema,
 Hiske v.d. Bij, Frijntje C. Bruining, Wikje Bijma, Fina Bloemhof,
 Griet C. Bruining, Helkje de Boer, Meester Holwerda, Meester v.d. Zwag.
2de rij: Frans Bruining, Wopke v.d. Bij, Jacob Beerda, Boele v.d. Bij,
 Sieberen Adema, Geert Bloemhof, Berend Andringa, Germ Bruining,
 Jacob Adema.
3de rij: Neeltje Bruining, Janke Beerda, Pietje Adema, Baukje Bijma,
 Fienke Andringa, Akkie Tol.
4de rij: Geale B. de Haan, Hendrik v.d. Bij, Gerrit Bloemhof.
Voor: Chris Bos, Sijke Bos, Hendrik H. Tol. Foto - 1939 -

Op de ledenvergadering van 5 februari 1936 komt de *
 lengte van de komervakantie in bespreking. Nadat het
 voor en tegen is afgewogen, wordt besloten, dat deze
 vakantie met een week verlengd zal worden. Dat wordt
 dan drie weken. Daarenboven zal er in de herfst nog een
 week vrij af gegeven worden (ierapelfakânsje!) met dien
 verstande, dat de kinderen, die deze week vrij niet zo-
 keer nodig hebben, op school terecht moeten kunnen.
 (Daar ben je als schoolmeester dan mooi klaar mee.)

Nee, we zijn er nog niet. De klap op de vuurpijl komt nog. Wat hier voor de heren op tafel ligt kan zo worden uitgevoerd, want het ministerie heeft ook al zijn fiat gegeven.

Wat vindt u daarvan?

Het bestuur is in elk geval meer dan tevreden; zij willen graag verder hierin meegaan; de heer v.d. Wal wordt ruime lof toegeweend voor zijn voortvarend optreden.

Goed zullen ze even pas op de plaats moeten maken, want hoewel er aan de gemeente medewerking is gevraagd voor deze plannen, het antwoord op dit schrijven is tot nu toe nog niet binnengekomen. Maar dat is tenslotte maar een formaliteit, menen ze, en dus hoeven ze zich geen zorgen te maken.

Dat blijkt helaas toch een misrekening te zijn geweest. Als het bestuur op 29 september weer vergadert, is de brief van de gemeente wel ter tafel, maar nu dreigt er toch een kink in de kabel te komen. Want de brief bevat niet de verwachte toezegging tot medewerking, maar heeft een heel andere inhoud.

Burgemeester en Wethouders hebben nl. geconstateerd, dat er heel wat kindertjes uit genabuurde dorpen (zoals Eestrum) en zelfs uit andere gemeenten (Tietjerksteradeel en Kollumerland) in Twijzel naar school gaan. Is het onder zulke omstandigheden nu wel verantwoord in deze crisistijd met bouwplannen te komen? Is het bestuur er wel zo zeker van dat al deze kindertjes in Twijzel op school zullen blijven?

(Misschien is hun ook iets ter ore gekomen van de actie die in Eestrum gevoerd werd.) Stel je voor, zo gaan B. en W. verder, dat er straks zo maar in eens een lokaal leeg zou komen te staan, dan is ook nog de waarborgsom naar de maar. Kortom, wat de heren bestuurderen maar willen zeggen, is dit: „Berint, eer zij begint.”

Het bestuur, min of meer overrompeld door dit schrijven, moet wel erkennen, dat de feiten, die genaemd worden, niet ontkend kunnen worden. Daardoor worden ze nu zelf ook min of meer wankelmoedig en ze besluiten een commissie van onderzoek in te stellen. De heren H. Brouwer en B. Henstra zullen zoveel mogelijk inlichtingen zien in te winnen en aan

1ste rij: Meester Wouda, Meester Holwerda, Johannes G. Nicolai, Jan Klotwijk, Jan Andr. Nicolai, Johannes A. Nicolai, Sijke de Haan, Fjerik Hamstra, Meester v. d. Kwaaq, Meester Duijst.
2de rij: Sjoerdje Hamstra, Romkje Sij. Nicolai, Sijke R. Nicolai, Aggie R. Nicolai, Juffr. Terpstra, Ansje Polderman, Romkje R. Nicolai, Zelske Klotwijk, Gerrie v. d. Kooi.
3de rij: Bettie Sij. Nicolai, Siebriggje Scholke, Sietske R. Nicolai, Anna Minke G. Nicolai, Keeltje A. Nicolai, Bintje Hamstra.
4de rij: Johannes Hamstra, Aan de Haan, Roel Andr. Nicolai, Alde de Haan.
Voor: Hendrik A. Nicolai | Hendrik Scholke, Harm Scholke, Johannes A. Huidersma, Fedde Scholke. Foto - 1939 -

Jarenlang hebben de voorstanders van Openbaar Onderwijs * en die van de Christelijke school min of meer een koude oorlog gevoerd. Eindelijk komt daarin enige kentering. Ter gelegenheid van het huwelijk van Prinses Juliana en Prins Bernhard in het jaar '36 wordt voor de eerste keer een gezamenlijk schoolfeest georganiseerd.

de hand van dit materiaal zal dan nadere informatie aan de plaatselijke overheid worden verschaft.

Achter: Wietse Atsma, Juffr. Thwart, Jantje Brouwer, Doetje v. d. Bij,
Griet Andr. Nicolai, Fietje Hjemstra.

Voor: Griet Beerde, Rutje de Haan, Jannie Ruiter, Sjoerdje Geertsma.
Narischool. Foto-1934-

Hoe lang en op welke manier deze commissie heeft gewerkt, is niet bekend, maar ze hebben blijkbaar wel de vroede vaders in Buitenpost kunnen overtuigen, dat de plannen in Swijzel zo riskant niet zijn, als men daar aanvankelijk dacht.

Op de bestuursvergadering van 1 december 1933 is tenminste een schrijven van het gemeentebestuur ingehouden, dat men kan rekenen op de medewerking van hun kant. Verder wordt er op aangedrongen, dat de vereiste bescheiden zo spoedig mogelijk zullen worden opgestuurd naar Den Haag.

Het licht haast of men aan het knopen tellen is geslagen, want het ene ogenblik zegt men: We gaan nu doorzetten en even later luidt het: ... of niet? of wel of toch maar niet? Leest u maar even mee en let op de verschillende data.

Leider: Juffr. Ferpostra, Meester v. d. Kwaaq, Hemko v. d. Kwaaq, Geert J. Veenstra, Hendrikus v. d. Veen, Jacob Steringa, Wiebren Stoker, Piet Joh' v. d. Kwaaq, Meester Holwerda, Meester Duijst.
2de rij: Ymkje Stoker, Epie v. d. Kwaaq, Wietske Wagenaar, Jonkje E. Veenstra, Anneke Wagenaar, Fokje Stikma, Meester Wouda, Fokkine Wagenaar, Fietje Gjepekema, Anneke v. d. Veen, Ynske Postma.
3de rij: Anneke Bouius, Ymkje Bouius, Ruurdje Steringa, Wietske Wagenaar, Klaas Ritsma.
4de rij: Niek v. d. Veen, Oene H. Douma, Oene J. v. d. Veen
Voor: Roel v. d. Wal, Johannes Zuidema, Zoon E. Veenstra, Andries E. Veenstra, Wietske Stoker.

Foto - 1939 -

Er blijven tussen de middag heel wat kinderen over * in school. Die zorgen daar, dat hun „tentrompkes“ leeg raken en dan hebben ze nog fijn een hele poos de tijd om te spelen. Maar hoe het nou precies toegaat met het eten en zo, daar krijgen de ouders niet recht kijk op, want de kinderen laten zich er ook niet over uit. Dan maar eens gevraagd op de ledenvergadering. Daar wordt de nodige informatie verschaft: „De onderwijzers blijven om de beurt (ieder een week) bij die kinderen om met hen te

Kort na de toezegging van Buitenpost (ongeveer midden december), doemen er intern weer hinderpalen op. De leeftijd, waar op de kinderen mogen worden toegelaten op school is nl. met een half jaar verhoogd. Ze zijn er nu niet meer zo zeker van, of ze nu per 1 april wel alle kinderen zullen krijgen, waar ze in eerste instantie wel op gerekend hadden. Daar komt nog bij, dat begin mei ook altijd een onzekere factor is. Hoeveel mensen gaan er 1 of 12 mei vertrekken, en komen er ook andere voor in de plaats? Dus wordt er besloten, maar even de kat uit de boom te kijken.

Op 3 januari 1934 verkeert men nog steeds in het ongewisse en omdat men zelf geen oplossing ziet, krijgt de secretaris opdracht, een brief te schrijven aan de Schoolraad, op dat die de vereniging van advies kan dienen.

Drie weken later (op 24 januari) is het antwoord van de Schoolraad binnen. Hun advies is, om zeer zeker voort te varen met de plannen, die betrekking hebben op de verbouw. Dan zal H. F. v. d. Wal er zorg voor dragen, dat de stukken voor verrenting worden klaargemaakt.

Een maand later, op 21 februari, is er weer een vergadering. De stemming is gedrukt, want nog steeds is er de onzekerheid over het leerlingental op 1 april. Dit ligt hun nuwar op de maag.

Wel zijn de papieren intusschen naar
het ministerie, maar dit stemt hun
niet tot vreugde, want wie zal zeggen,
waaraan ze zijn begonnen.

* Bidden voor het eten. Als ze dan klaar zijn, zet één van de kinderen een lied in de hoop, dat de anderen zullen meezingen, natuurlijk! En verder probeert meester Strating het allemaal zo goed mogelijk in de gaten te houden. "Klaar", roept hij, "hinderen blijven hinderen, hè?" (En een meester is ook maar een mens!!)

Rechter: Meester Holwerda, Juffr. Terpstra, Jitse Haagsma, Feike Postma, Hendrik Duursma, Cornelis Henstra, Louw S. de Graaf, Reinder Henstra, Sietse de Jong, Meester Wouda, Meester Duijst.
2de rij: Antina Douma, Galtje Postma, Ytje Geertsma, Freerkje Haagsma, Janke Stel, Meester v. d. Zwaaag, Els Feitsma, Janke Stel, Anke Dijkstra, Akke Feitsma, Etje Haagsma.
3de rij: Harm Haagsma, Sietske Duursma, Gafke Douma, Janke M. de Graaf, Jonkje Postma, Anna Haagsma, Janje Feitsma.
4de rij: Doeke de Jong, Anne Dam, Jaap Duursma.
Voor: Louw M. de Graaf, Haaije Duursma, Sietse S. de Graaf.
 Lammert de Bruin. Foto - 1939 -

Meester
 kan niet in school
 komen want ze heeft een
 ree volt en nu kan ze
 haast niet in de klomp
 lopen

Gf.

Dan blijft het een paar maanden stil. Eigenlijk vindt het bestuur wel best, dat de goedkeuring uit Den Haag niet zo heel gauw komt. Maar als er dan te langzame beste op 15 mei van B. en W. de tijding komt, dat alles rond is en niets meer de bouw in de weg staat, schrikken ze toch weer terug voor het nemen van de definitieve beslissing. Ze durven het niet aan, om alleen als bestuur deze verantwoording te dragen en daarom wordt er een ledenvergadering uitgeschreven.

Die wordt gehouden op 23 mei. En dan gaat de kogel door de kerk. De gehele vergadering wil zich achter de plannen zetten, ook al is er een waarborgsom van ± 1600 mee gemoeid.

Maar (nee, ga nu niet lachen.) nog geen week later schiet hun de schrik in de benen. Het gerucht gaat, dat „waarborgsom” niet 15 maar 25 procent van de bouwkosten zou bedragen. Als dat zo is, dan is dat niet best, want dat betekent, dat er ongeveer 1000.- gestort zal moeten worden.

Gelukkig drijft ook deze bui over; het blijkt, dat de geruchten niet op waarheid berusten.

Intussen is het juli geworden en een nieuwe Inspectrice (Mevr. A. Keuning) heeft haar intrede gedaan. Op 10 juli komt er bericht van haar, dat zij niets afweet van de bouwplannen in Gwijnel. Ook in de administratie van haar voorganger heeft ze hierover niets kunnen ontdekken. Wel, wel, denkt het bestuur, wordt er nu nog eens een spaak in het wiel gestoken? Maar nee, dat valt mee. Mevrouw komt hoogstpersoonlijk naar Gwijnel, laat zich ter plaatse voorlichten, zegt dan haar volle medewerking toe.

Nu lijkt het varkentje op een oor na gevild, maar in Den Haag heeft men op onderdelen nog enige bedenkingen.

Zo mag op het vierde lokaal geen pundaak komen; dit moet onder plat dak gebouwd worden. Verder vindt men het niet nodig, dat er boven de privaten enkele luchtkokers komen. Dat platte dak kan ieder zich wel in vinden, maar die luchtkokers..... De heer v. d. Wal doet zijn uiterste best om de mensen in Den Haag te overtuigen van de noodzaak, (hij spreekt van stankoverlast, van de heersende westenwinden die op de achterkant van de school staan), maar 't baat niet.

„Wat de Heren wijzen, moeten de gekken prijzen.”

Achter: Ceeske Postma, Griet Koster, Romkje Andr. Nicolai, Sjoukje v. d. Bij, Ruurd Mulder, Willem Geertsma, Hendrik Mulder, George ten Brink, Biense v. d. Kwaaq, Penze Ruiter, Gerke Feitsma, Henk Epema, Libbe Piemersma, Siel. E. Veenstra, Jouke Bouius.

2de rij: Romkje Sij. Nicolai, Minke v. d. Kooi, Houtkje de Haan, Griet Sij. Nicolai, Anna v. d. Meer, Jacoba Douma, Piet Duijst, Fokje Lüksma, Anneke Bosgraaf, Jantje Mulder, Harm Scholte, Jikke de Vos, Romkje Kooistra, Louw Bloemhof, Sjoukje de Graaf, Cobi Veenstra, Kees Merkus, Annie v. d. Molen, Klaas Veenstra, Melle Bijma, Meester Wouda.

3de rij: Frijntje Scholte, Ankje Bruining, Frijntje v. d. Kwaaq, Gellie Bruining, Wikje Koster, Freerkje Haagsma, Akke Feitsma, Elske Feitsma, Ansje Polderman, Hielke Henstra, Anne Kootstra, Ytje Kobus, Penze Bruining, Jan Ruiter, Jan Holthrop, Arend Visia, Lieuwe de Haan, Klaas J. Veenstra, Piet S. v. d. Kwaaq, Oenze Feitsma, Sikke de Haan, Ids Geertsma, Meester Holwerda.

4de rij: Jinke Stel, Liekele Douma, Froukje Bouius, Hilte de Boer, Anna Wagenaar, Fokkina Wagenaar, Griet Mulder, Frijntje Bruining, Janke Stel, Roel v. d. Wal, Sjoerdje Douma,

Jan Nicolai, Piet Joh. v. d. Kwaaq, Dick v. d. Kwaaq, Aaltje Postma, Joukje Veenstra, Dirk Bouius, Johannesannes Nicolai, Berend Dam, Jelle v. d. Veen, Simon Dijkstra. Meester Duyst.

5de rij: Sape Bloemhof, Gerrit Wobbes, Wikje Bijma, Jan Merkus, Sipke v. d. Meer, Boele v. d. Bij, Etje Haagsma, Hiske v. d. Bij, Aggie Veenstra, Gerda ten Brink, Hendrikje Visia, Geert Bloemhof, Anneke de Haan, Jan Kloothoek, Hendrik v. d. Veen, Jacob Steringa, Aan de Haan, Hendrik Scholte, Jacob Merkus, Nieuwkje Merkus, Arie Merkus, Meester v. d. Kwaaq.

Nu komen nog twee rijen ouderen, waaronder ook een aantal bestuursleden:

Achter: Kees Eskes (chauffeur), vr. Anne de Haan, vr. H. Brouwer, vr. H. Merkus, vr. Alle Postma, vr. G. Haagsma, vr. W. Koster, Johannes Braaksma, vr. Joh. Braaksma, Juffr. Terpstra, (landw.) Wiebe Koster, Jan Bijker, Cornelis R. Bruining, Johannes Boersma, Cornelis F. Bruining, Meor. S. v. d. Kwaaq.

Voorste rij: Vr. Joon Veenstra, Joon Veenstra, Vr. H. Feitsma, Harm Feitsma, Harm Mulder, Hielke Merkus, Vr. W. Kootstra, Andries Nicolai, Hielke Brouwer, Jan Atsma, Vr. J. Atsma, Vr. K. Ruiter, Vr. J. Bouius, Rodewijk Eskes (chauffeur), Simon Nicolai, Johannes v. d. Kwaaq.

Achter: Jantje W. de Haan, Jouske Dam, Frijntje Adema, Hiltje Bijker,
Juffr. B. Kwart, Anna Detmar, Sietske Dam, Anna Meijer,
Dinie Ruiter.

Midden: Hennie W. de Haan, Jikke v. d. Kwaaq, Geertje Dijkstra,
Feikje Riemersma, Elske Gjepekema, Nannie Boordsma, Jouske
Bouius.

Voor: Aaltje Stikema, Dicke Riemersma, Minke de Bruin,
Geertje Meijer, Sietske Merkus, Ykje W. de Haan.

Handwerkklass. Foto - ± 1930 -

(Dere foto had iets meer voor in het boek moeten staan!)

We schrijven 13 december 1933. Wie niet noodzakelijk *
naar buiten moet, blijft in de beschutting en de war-
me gezelligheid van de huiskamer, want een ijzige
vrieskou, gepaard aan een straffe oostenvind, houdt
de natuur in zijn kille greep. Dan klinkt door Fwjael
de schrille kreet: „Brand... brand !!” Haastig bege-
schoten inwoners merken tot hun ontzetting, dat de
Gereform. Kerk in lichtervlaai staat. De dra aankomen-
de brandweer heeft de grootste moeite om gaten te
kappen in de Fwjaeleroort en als eindelijk het water
sissend neerkletst in de vuurzee, moet men al het
mogelijke doen om het water niet in de slangen te laten
bevriezen. Als eindelijk het vuur onder bedwang is,